

Nunatsinni Nakorsaaneqarfik

Sakialluut /Tuberkulose

Nappaammik suussusersiniaaneq, nakorsaaneq, nakkutilliineq, nalunaarutiginnineq, tunillatsissimasinnaasunik paasiniaaneq, akiuussutissiineq pitsaaliuinerlu

Nutarternegartaq oktober 2018

Imarisai

1. Tunuliaqutaasoq	2
2. Sakialluummik (TB) tuniluuttumik suussusersineq	2
3. TB suli ersiuteqanngitsoq	3
4. Tunillaasinnaasunik immikkoortitsineq, nakorsaaneq innersuussutillu naapertorlugit nakorsaatorneq	4
Nakorsaaneq aallartitsinnagu	4
Nakorsaanerup sivitsorneqarnera	6
Kingunerluutit	6
Nakorsaait arlallit imminnut sunniivigeqatigiittarnerat	7
Tappiorannartup nakorsaatinut akiuussinnaalersarnera	7
Nakorsaanisamat pilersaarut innersuussutillu naapertorlugit nakorsaatorneq	8
5. TB-mik suli ersiuteqanngitsumik nakorsaaneq innersuussutillu naapertorlugit 9	
nakorsaatorneq	9
Inersimasunik inuusuttunillu 32 kg sinnerlugit oqimaassusilinnik nakorsaaneq:	9
Pitsaaliuinerlut atattillugu nakorsaatinut akiuussinnaassusilinnik TB-ip tappiorannartullip attaviinik	
nakorsaanermit	10
Kingunerluutit	10
Nakorsaanisamat pilersaarut innersuussutillu naapertorlugit nakorsaatorneq	10
6. Meeqqat inuusuttullu TB-mik nappaateqartut	10
TB-mut akiuussitissinneqarneq	11
Nappaammik suussusersineq attavigisanillu paasiniaaneq	11
Immikkoortitsineq, nakorsaaneq innersuussutillu naapertorlugit nakorsaatorneq	12
7. Tunillatsissimasinnaasunik paasiniaaneq	14
Attavigisartakkatigit paasiniaaneq	15
8. Siunnerfeqarluni misissuisitsinerit	17
9. Nalunaarutiginnineq	18
Ilangussaq 1: Inersimasunut tunngatillugu sakialluummik suussusersiniaanermut ilitsersuut	20
Ilangussaq 2: Nunaqarfinni inersimasunut tunngatillugu sakialluummik suussusersiniaanermut ilitsersuut	20
Ilangussaq 3: Immikkoortitaanermi iliuusissat- napparsimmavimmi uninnganermi napparsimasunut ilitsersuutit	22
Ilangussaq 4: Inunnik nappaateqalersinnaanermut navianartorsiortunik ukiumoortumik TB-mut	
ersiuteqanngitsumut tuniluuttumullu misissuisarnerit, - angerlarsimaffeqanngitsut	23
4.1. Inuit IGRA-mi (QuantiFERON) takussutissaqartutut ilisimaneqartut	23
4.2 Inuit IGRA-mi (QuantiFERON) takussutissaqannginnerat ilisimaneqartuq	24
Ilangussaq 5: TB-mik suussusersiniaanermi meeqqanut inuusuttunullu tunngatillugu maleruagassaq	26
Oqaatsinut nassuiaatit	27
Najoqqutarisat	28

1. Tunuliaqutaasooq

Ukiut untritilikkaat 20-it aallartisimalernerini nappaatip sakiilluutip (TB) Kalaallit Nunaanni atugaanera nalinginnaasorujussuuvooq, inuit 100.000-iuppata ukiumut tunillatsittartut 2000-it pallingajallugit amerlassuseqarlutik. Annertuumik suliniuteqarnikkut innuttaasut tamakkerlugit misissorneqarnerisigut, sanatorialiornikkut napparsimasunillu nakorsaanikkut, ukiumut tunillatsittartut inuit 100.000-iuppata 20-init ikkinnerusunut appartinneqarput. Ukiut kingulliit 15-20 akornanni tunillatsittartut amerliartoqqilersimapput; inuit 100.000-iuppata ukiumut 200-uullutik, ukiunilu kingullerni akuttunerulaarlutik sumiiffinnili nikeraqalutik 100-it sinnilaarlutik.

Taamaammat saaffiginnittut TB-mut ersiutillit; soorlu sap. ak. pingasut sinnerlugit quersortut tamarmik misissorneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Ersiutini timip pisataa suna nappaateqarfiunersoq apeqqutaavoq. Nappaammut ersiutit nalinginnaasut tassaapput sivisuumik-sap ak. pingasut sinnerlugit quersorneq, kiaqarneq, unnuami anisisarneq, sanigorneq qasoqqanerlu. Sakiallunermi quersorneq aattaqarsinnaasartumillu qiseqarneq ersiutaasarput.

Napparsimassutiginnisamik TB-mik tunillatsittoqarsinnaavoq, taanna ersiuteqanngitsumik TB-mik tunillatsissimanertut nassuiarneqartarpoq. Taanna tuniluuttuunngilaq. Taama tunillatsissimasut taamaallaat 5%-iisa 10%-iisalu akornanniittut inuunermi napparsimalersinnaasarput. Tunillatsinermiit ukiut siulliit napparsimalersinnaaneq navianaateqarneruvoq ukiullu marluk pingasullu akornanni qaangiunneranni annikilliarulersarluni. Inuunerulli ingerlanerani sukkulluunniit nappaateqalertoqarsinnaavoq. Timip akiuussinnaassusaa sanngiillisimappat ass. utoqqalinermit atatillugu sanngiillinermi, nappaateqarnermi (ass. HIV) imal. nakorsaatit arlaannik atuinermi navianaataa annertusiartortarpoq. TB tuniluuttoq tassaavoq tappiorannartup nappaateqalersitsinera. Nappaat puanniissinnaavoq aamma/imal. puat avataaniissinnaalluni. Nappaat TB sakiilluutaagajuppoq TB-li timip ilaani allaniissinnaavoq. Taamaammat – allanik nappaateqarsinnaanermik isumaliuteqarnermi TB-ip ilaatinnissaa pingaaruteqarpoq.

TB-ip tappiorannartuata nakorsaatitut akiuussinnaalersimanera (MDR-TB) nunarsuaq tamakkerlugu pingaartumik Europap Kangiani nunani assigiinngitsuni unammilligassaavoq annertusiartortoq. Maannamut nunatsinni tappiorannartup nakorsaatitut akiuussinnaangorneranut tunngatillugu ajornartorsiutit killeqarput. Pisoq malinnaaffigisinnaassagaanni nappaatip suussusersinissaanut nakorsaatit suut iluaqutaanerisa paasiniarnissaat siunertaralugu, misissugassanik nassiussinissaq pingaaruteqarpoq. MDR-TB tassaavoq TB-mut nakorsaatitut pingaarnerpaanut marlunnet Isoniazidimut Rifampicinimullu tappiorannartup akiuussinnaalersimanera. Inuttaata peqqissinissaanut, TB-ip siaruaannerunnginnissaanut tappiorannartullu nakorsaatitut akiuussinnaanngunnginnissaanut nakorsaanerup naammassinissaata qulakkeernissaa, pingaaruteqarpoq.

2. Sakialluummik (TB) tuniluuttumik suussusersineq

Nappaatip TB-ip tuniluuttup suussusersinera sapinngisamik TB-ip tappiorannartuanik nassaarfiunermik tunngaveqassaaq, aammattaarli nalinginnaasumik misissuinermi paasisanik tunngaveqarsinnaalluni. Tappiorannartuanik suussusersineq iluatsinngippat nalinginnaasumik misissuinermi nappaammik suussusersineq tunngavigalugu nakorsaaneq aallartittariaqarsinnaavoq.

Sakiilluut makku tunngavigalugit suussusersineqarsinnaavoq:

- TB-mut ersiutit
- Qinguartaalluni assilisat TB-mut ersiutaasartunik takussutissartallit
- TB PCR (Xpert) atorlugu misissuininikkut, qingullugu misissuininikkut aamma/imal. naatitsinikkut TB-ip tappiorannartuanik *Mycobacterium tuberculosis* nassarneq

Sakialluummik nappaateqartoqarnera pasitsaakkaanni sakissanik qinguartaalluni assiliinerup saniatigut tamatigut pingasoriarluni qisinik misissugassanik nassiussisoqartariaqarpoq. Misissugassaaq siulleeq

toqqaannartumik Statens Serums institutum (SSI) naatitassanngorlugu nassiunneqassaaq tulliuttullu marluk Nuummi aavisarfimmut TB PCR (Xpert) atorlugu misissornissaannut nassiunneqassallutik.

TB-mut nakorsaaniisaq aallartitsinnagu tappiorattunik qinngullugit –naatillugit misissuineq nakorsaatillu suut iluaqutaasinnaanerisa paasiniarnissaat siunertaralugu SSI-mut misissugassamik nassiussisoqarsimanera, tamatigut qulakkeerneqassaaq. Nakorsaatit suut iluaqutaanerannik misissuineq nakorsaatinik toqqaanissami atorneqassaaq tappiorannartunillu naatitsinermi akissutisiaq nakorsaanerup sunniutaanik nakkutilliinermi atorneqassallunissaq.

Ullaakkut kigutigissareernerup kingorna qisermik misissugassamik tigusinissaq pitsaanerpaavoq. Qisermik misissugassatut atorneqarsinnaasumik pissarsiniarneq iluatsinnigippat, imal. misissukkat tullerit pingasut nassaarfiunngikaluit TB-mut sulii ersiuteqarpat, pingasoriarluni aqajaqqumik errortuinissaq imal. tarajulimmik (NaCl 1 mmol/ml) najuussuinikkut imal. imermik tarajulimmik aalangortitamik najuussuinikkut pingasoriarluni misissugassamik tigusinissaq innersuussutaavoq.

Tarajulimmik najuussuinerup tunillannartumik siammarterisinnaanera navianaateqarpoq silamilu ingerlanneqarsinnaagunni annertuumik iluaqutaassalluni. Illup iluani ingerlanneqassappat sulisut FFP3-mik qinngamut qanermullu assiaqutsertariaqarputi inilu atorneqaaqitsinnagu eqqiarneqaaqaaassaaq.

Ilanngussaq 1 takuuk. Nappaammik suussusersiniaanermut atatillugu toqqammavissat

Nunaqarfimmi innuttaasoq peqqissaavimmukarsinnaangippat imal. angallannikkut periarfissat utaqqinarpata, TB-mut misissuineq aallartinnissaa ilaatigut naapertuussinnaasarpoq. Taamaattoqartillugu nappaammik suussusersiniaanermi toqqammavissaq periaasissamut nassuiaatitalik immikkut ittoq atorneqarsinnaavoq.

Ilanngussaq 2 takuuk. Nunaqarfinni inersimasut nappaataannik suussusersiniaanermut atatillugu toqqammavissat

Nappaatip sakiilluutaanera suussusersisaq makku tunngavigalugit qulakkeerneqarsinnaavoq:

- Nappaateqarfimmit naapertuuttumiit misissugassatut piigaq. Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsartittunut qitiusumik immikkoortortami nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasoq attavigiuk.

TB sakiilluutaanani timip ilaani allaniissinnaavoq ass. qinersini, quup aqqaani, saanerni, inalukkani qitiusumillu sianiuteqarfimmi.

Misissugassamik pingasunik tiguisoqareerluni taakku tamarmik tappiorannartumik Mycobacterium tuberculosis nassaarfiunngippata, sulili TB-mik nappaateqarneq pasitsaasimaneqarpat, misissuinerit nangingneqarnissaat imal. nalinginnaasumik misissuineq tunngavigalugu nakorsaannerup aallartinneqarnissaa siunertaralugu, Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsartittunut qitiusumik immikkoortortami nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasoq attavigineqassaaq. Misissugassamik qulakkeerinissaq ajornakusoorpat pisariaqanngitsumik kinguarsannginnissaq pingaaruteqarpoq.

3. TB sulii ersiuteqanngitsoq

Inersimasuni nalinginnaasumik misissuinermi, TB-mik tuniluuttumik nappaateqarnermut ersiuteqannginnerup peqatigisaanik, tappiorannartup Mycobacterium tuberculosis-ip akiuussutissiortitsisuiut sammisumik timip akiuunniarluni qisuariarnerasut TB ersiuteqanngitsoq nassuiarneqartarpoqii. Timip nappaammut akiuunniarluni qisuariarneranik misissuieriaaseq Interferon-Gamma Release Assays (IGRA), aaversinnikkut TB-ip tappiorannartuanut qisuariaammik takutitsisoq atorlugu uuttorneqarsinnaavoq. Kalaallit Nunaanni Quantiferon-imik ateqarpoq. Misissuineq akiuussutissinneqarsimanermit (BCG) akiuussutissinneqarsimannginnermilluunniit sunnerneqartanngilaq.

Timip nappaat akiorniarlugu qisuariarnera ammikkut misilitsinnikkut (Mantoux) aamma uuttorneqarsinnaavoq, tamatumanili tunillatsissimaneq akiuussutissinneqarsimanerluunniit (BCG) immikkoortinneqarsinnaanngillat. Nunatsinni 12 mm taakkuluunniit qaangerlugit meeqqani sisamat inorlugit

ukiulinni 10 mm qaangerlugilluunniitiii pullalerneq nappaammum takussutissiisutut nassuiarneqartarpoq. Taanna kapitinnermiit nal. ak. 72-it qaangiunneranni misissorneqartarpoq.

TB ersiuteqanngitsoq tunngavissat uku -tamarmik atuuttussat aallaavigalugit ima nassuiarneqarsinnaavoq:

1. IGRA (QuantiFERON) takussutissaqassaaq
2. Maanna nappaateqarnermut siornatigulluunniit TB-mut nakorsartissimanerum tunngavissaqanngilaq (nappaammum ersiuteqanngilaq, qinnguartaalluni assit TB-mik nappaateqarsinnaanerum pasinaateqanngillat, sakiilluuttaanngitsumik timip ilaani allami TB-mik nappaateqarsinnaanerum pasinartoqanngilaq).

Qulaani nassuiaatigineqartut tamakkerlutik pitsaaliuinnisaq siunertaralugu nakorsartinnissamik neqeroorfigineqassanngillat. Tunngavissativ immikkut ittut (imm. 5-imi TB-mik ersiuteqanngitsumik nakorsaaneq innersuussutillu naapertorlugit nakorsaatitorneq) nassuiaatigineqartut tunngavigalugit nakorsartinnisaq neqeroorutaassaaq.

IGRA (QuantiFERON) – Mantoux-lu pitsaaliuinnerum TB-mulluunniit tuniluuttumut nakorsartereernerup kingorna ukiuni arlalinni nappaammum takussutissiiginnarsinnaapput. Taamaammam misissueriaatsit taakku marluk malittarinninnermi imal. tunillatseqqissimasinnaanerum takutitsiniarnermi atorneqarsinnaanngillat. IGRA(QuantiFERON) aamma allanngorsinnaavoq takussutissaarullunilu.

TB-mik nappaateqanngitsumi IGRA(QuantiFERON) takussutisartaqarsinnaammam tuniluuttumillu TB-mik nappaatilimmi takussutissaqarani IGRA(QuantiFERON) atorlugu misissuineq nappaammik tuniluuttumik suussusersiniaanerum sakkutut atorneqarneq ajorpoq. Napparsimasup timaata nappaatinut akiuussinnaassusaa naammaginatsumik qisuarianngippat ass. nappariataarnermi, imal. timip akiuussinnaassusaa pingaartumik meeqqani sulii inerissimanngippat tamanna pisinnaavoq, imm. 6 meeqqanut inuusuttunullu tunngasoq takuuk.

4. Tunillaasinnaasunik immikkoortitsineq, nakorsaaneq innersuussutillu naapertorlugit nakorsaatitorneq

---

TB PCR-imik (Xpert-imik) takussutissallit TAMARMIK aamma/ imal. TB-ip tappiorannartuanik qisiminni nassaarfiusut nakorsartinnerup aallartinneqarneraniit ullut 14 -it immikkoortinneqassapput.

Immikkoortitaaneq napparsimasup qanoq innera apeqqutaalluni (nakorsap naliliineragut) inuttullu atukkat ajornartitsinnngippata angerlarsimaffimmi pisinnaavoq.

Tuniluusinnaanera annertuumik sakiilluuteqarneq pasitsaanekarpat (puanni allannguutit annertuut imal. ilullinersaq qinnguartaalluni assini takuneqarsinnaasoq) TB PCR-ip (Xpert-ip) akissutisiffiginissaata tungaanut napparsimasooq immikkoortinneqassaaq. Qanoq pisoqarnissaa nappaammik suussusersiniaanerum toqqammavissaq naapertorlugu pilersaaruserneqassaaq.

Ilanngussaq 3 takuuk. Immikkoortitsinerum iliuusissat

Nakorsaaneq aallartitsinnagu

Napparsimasup killiffiata ilisimanissaa siunertaralugu nakorsaaneq aallartitsinnagu nalinginnaasumik misissuinerit aaviisarfirmilu misissugassat pisariallit ingerlanneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Kingunerluutit nakkutigisinnaanissaannut nakorsartinnerullu sunniutaanik naliliinissamut tamanna pingaaruteqarpoq.

Nakorsaaneq aallartitsinnagu makkunanga **aaversittoqassaaq**

- TB-mut aaversinnissat nalinginnaasut: HIV, hæmoglobin, leukocyttar, trombocyttar, CRP, kreatinin, albumin, ALAT, basiske fosfatar, bilirubin, D-vitamin.
- Aaversinnikkut tinguup sulineranut takussutissat pissusissamisuunngippata, nakorsaammik toqqaanerum sunniuteqarnerata naliliviginissaa siunertaralugu, Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsartittunut qitiusumik immikkoortortami nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasoq attavigineqassaaq.

Nakorsaaneq aallartitsinnagu **misissugassanik** makkungannga tiguisoqassaaq

- TB-ip tappiorannartuata nakorsaataasinnaasullu suussusersinissaat siunertarlugu, TB-mut nakorsaaneq aallartitsinnagu misissugassamik ass. qisermi tappiorannartunik naatitsinissaq nakorsaatillu suut tamatumunnga iluaqutaanerannik misissugassamik tamatigut pissarsiniartoqassaaq.

Napparsimasoq nappariataarpat aamma/imal. tappiorannartoq paasiniarlugu naatitassamik tigusineq ajornarpat, TB-mut nakorsaaneq aallartinneqassaaq, misissugassallu tamatuma kingorna piaarnerpaamik nassiunneqassapput.

TB-mik nappaateqalersimasut nakorsarneqartarnerat

Tulliuttumi nassuiarneqartussanik nakorsaanissamut arlalinnik periarfissaqarpoq. Nakorsaanissamik toqqaatinnak ataani periarfissat peqqisaarlutit atuakkit pisariaqarpallu immikkut ilisimasalimmit siunnersortigit.

Nalinginnaasumik nakorsaaneq minnerpaamik qaammatinik arfinilinnik sivisussuseqarpoq, Rifampicin, Isoniazid, Ethambutol Pyrazinamidilu atorlugit qaammatini marlunni aallarniutaasumik nakorsaaneq, qaammatinilu sisamani Rifampicin Isoniazidilu atorlugit nakorsaanermik malitseqartinneqartoq.

Nakorsartinneq katillugit qaammatinik arfinilinnik sivisussusilik. Tassani 90%-iniit 95 %-inut peqqissisoqarsinnaavoq. Kingunerluutaasinnaasut annikillisinnaarlugit Isoniazid vitaminimik Pyridoxinimik ilaneqartarpoq.

Aallarniutaasumik nakorsaaneq (qaammatit marluk)

Nunatsinni aallarniutaasumik nalinginnaasumik nakorsaatinut ataasiakkaanut arlalinnut sanilliullugu innersuussutit naapertorlugit nakorsaatitornissamut pitsaaneruseqarpoq periarfissisoq Rimstar nakorsaatit toqarneqartarpoq. Iisartakkap Rimstarip ataatsip 150 mg Rifampicin, 75 mg Isoniazid, 275 mg Ethambutol kiisalu 400 mg Pyrazinamid akugai.

Rimstar inersimasuni (ullormut iisassat amerlassusaat):				
Oqimaassuseq kg	30-39	40-54	55-70	>70
Iisartagaq Rimstar	2	3	4	5

Rimstar ullormut 20 mg Pyridoxin-imik ilaneqassaaq (Vitamin-B6).

Tamatumunnga taarsiullugu nakorsaatit sisamat atorlugit nakorsaasoqartarpoq.

Inersimasunik nakorsaatinik ataasiakkaanik nakorsaaneq (ullormut mg):

Oqimaassuseq kg	Ullormut	30-35	36-45	46-55	56-70	>70
Rifampicin	8-12 mg/kg	300	450	450	600	600
Isoniazid	4-6 mg/kg	150	200	300	300	300
Ethambutol	15-25 mg/kg	600	800	1000	1200	1200
Pyrazinamid	20-30 mg/kg	800	1000	1200	1600	2000
Pyridoxin		20	20	20	20	20

Rifampicin: Kapsilit 150 mg, 300 mg iisartakkallu 450 mg.

Isoniazid: Iisartakkat 300 mg.

Ethambutol: Iisartakkat 400 mg.

Pyrazinamid: Iisartakkat 500 mg.

Pyridoxin (Vitamin-B6): Iisartakkat 20 mg.

Isoniazid kingunerluuteqartinneqassappat, oqimaassuseq apeqquaatinnagu ullormut iisartakkamik fluorquinolonimik (Moxifloxacin) 400 mg-imik taarserneqarsinnaavoq.

Malitseqartitsinermi, qaammatini sisamani tulliuuttuni

Malitseqartitsinermi qulaani annertussusiliussassatut taaneqartut naapertorlugit Rifampicin, Isoniazid + Pyridoxin (Vitamin-B6) nakorsaasiunneqartarput.

Prednisolon

Nappatsaaliilluni prednisolonimik nakorsaaneq makkunani atorineqartarpoq:

- TB-ip tappiorannartuanik patsiseqartumik qaratsap ameraasaagut aseruuttoorneq
- TB-ip tappiorannartuanik patsiseqartumik uummatip ameraasaagut aseruuttoorneq
- TB-mik nappaatit peruluutaasut immikkut toqqakkat annertuumik aseruutitsisut

Prednisolon 1 mg/kg x 1 ullormut iisartakkatut nakorsaasiunneqassaaq imal. Methylprednisolon (Solumedrol®) 0,375 mg/kg x 2 ullormut taqqakkut kapuutigalugu sap. ak. pingasuni nakorsaatingineqassaaq, tamatuma kingorna sap. ak. pingasut ingerlaneranni annikilliartuaartinneqassaaq.

Nakorsaanerup sivitsorneqarnera

Makkunani Isoniazid Rifampicinilu atorlugit nakorsaaneq (malitseqartitsineq) qaammatit arfineq marlungorlugit sivitsorneqassaaq. (katillugit qaammatini qulaaluani nakorsartinneq):

- Sakissat qinnguarterlugit aallaqqaammut assilinerini puat ilullinersanik nassaarfiuneranni
- Qaammatit marluk aallarniutaasup naalernerani qisip qinngullugu misissukkap TB-ip tappiorannartuanik nassaarfiunerani
- TB-ip tappiorannartuanik patsiseqartumik qaratsap ameraasaagut aseruuttoornermi imal. qaratsakkut TB-qarnermi (pisariaqarpat qaammatini aqqaneq marlunni)
- Pisariaqarpat TB-ip tappiorannartuanik patsiseqartumik saanikkut aseruuttoornermi
- TB-ip tappiorannartuata nakorsaatitut akiuussinnaalernerata ajornartorsiutaanerani nakorsaanerup allanngortinneqarnerani

Nalinginnaasumik nakorsaasarnermit allaasumik nakorsaanissaq isumaliutigineqarpat, siunnersorneqarnissaq siunertaralugu Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsartittunut qitiusumik immikoortortami nakorsaaneq TB-mut tunngasuni akisussaasoq attavigineqartariaqarpoq.

Nakorsaanerup unitsikkallarnerqarnera

Aallarniutaasumi (qaammatit siulliit marluk):

- Nakorsaaneq sap. ak. marluk inorlugit unitsinneqarpat: Aallarniutaasoq ullut nakorsaatitunngiffiit amerlaqataannik sivitsorneqassaaq.
- Nakorsaaneq sap. ak. marluk sinnerlugit unitsinneqarsimappat: Aallaqqaataaniit aallartittoqassaaq.

Malitseqartitsinermi qaammatini kingullerni sisamani (sap. ak. 16-it):

- Nakorsaaneq qaammatit marluk inorlugit unitsinneqarpat: Malitseqartitsineq ullut nakorsaatitunngiffiit amerlaqataannik sivitsorneqassaaq.
- Nakorsaaneq qaammatit marluk sinnerlugit unitsinneqarsimappat: Aallaqqaataaniit aallarniutaasumiit aallartittoqassaaq

Kingunerluutit

Napparsimasoq kingunerluutaasinnaasut pillugit ilisimatinneqassaaq taamaattoqassappallu saaffiginequneqassalluni.

Rifampicin: Tingukut aseruuttoorneq/hepatitis, aap akuisa issortitsisartut ikilinerat, nerisat arrioriartortarfiisigut ippiorneq. Quup timimiillu aniasut allat aappillernerat (ulorianaateqanngitsoq). Isoniazid: Tingukut aseruuttoorneq/hepatitis sianiutillu misigisaarunnerat. Tingukut aseruuttoorneq Isoniazidimik patsiseqartoq immikkut navianaateqarpoq. Ullualunni ersiuteqareernermi tinguk sulisinnaajunnaarsinnaavoq. Isoniazidimik patsiseqartumik tingukut aseruuttoorsinnaaneq 20-it inorlugit ukiulinni 0,1 % -iuvoq, ukiuqortusiartornerli ilutigalugu annertusiartortarluni 35-ileereersimasuni 1-2 % - iulluni (65-ileereersimasuni 5 %-iulluni). Kingunerluuteqarsinnaanerup navianaataa nakorsartinnerup aallaqqaataani annertuneruvoq.

Ethambutol: Isigisat qalipaataasa allanngornerat, isip sianiutaagut aseruuttoorneq.

Pyrazinamid: Nerisat arroriartortarfiisigut ippiuteqarneq, kissarneqarneq, tinguup sunnerneqarnera, naggussakkut anniaateqarneq, urinsyrimik patsiseqartumik gigerneq, seqernup qinnguaasa amerlertitsinerat.

TB-mik nappaatillit 20%-iisa missaanni, nappaammut ersiuteqanngikkunik nakorsaanerup allannortinneqarnissaanut pisariaqalersitsinngitsumik, transaminasit qaffasikkajupput. Tingukkut toqunartuninnermut ersiuteqanngitsoq transaminasit qaffakkiartorlutik qummut killissaq tallimariaammik annertunerusumik qaangerpassuk, aamma/imal. ersiuteqarani bilirubinip qummut killissap marloriaataa sinnerlu qaangerpagu, nakorsaaneq unitsikallarneqassaaq.

Napparsimasoq ersiuteqarpat (ass. peqqiilliorpat, illigisaqanngippat, meriannguppat allanilluunniit nerisat arroriartortarfiisigut ippiuteqarpat) nakorsaaneq unitsikkallarneqassaaq. Transaminasinut qummut killissarititaasoq marloriaammik minnerulerpat nakorsaaneq aallarteqqinneqassaaq. Rifampicin aallarniutigalugu nakorsaasiunneqassaaq tamatumalu kingorna minnerpaamik ullunik marlunnik akunnilerlugu, aaversittarnikkut tinguup sulinera nakkutigiitigalugu, Ethambutol nakorsaasiunneqassaaq. Tamatuma kingorna Isoniazid kingornalu Pyrazinamid. Nakorsaatip suup taarserneqarnissaa paasineqarpat, periarfissat arlallit akornanni nakorsaat taartaasussaq toqqarneqassaaq.

Napparsimasoq kingunerluuteqartutut misigiguni ingerlaannaq saaffiginnessaq aaversinnikkullu tinguata sulinera paasiniarneqassalluni: Bilirubin, ALAT, basiske fosfataser.

Nakorsaammik taarsiinnissaq siunnersorneqarnissarlut pillugit Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsartittunut qitiusumik immikkoortortami nakorsaaneq TB-mut tunnagusunut akisussaasuusoq attavigiuk.

Nakorsaatit arlallit imminnut sunniivigeqatigiittarnerat

Rifampicin: P-pillit pilertornerusumik arroriartornerat naartunaveersaataanerannik nalorninarsisitsisarmat, naartunaveersaammik allamik innersuussisoqartariaqarpoq. Rifampicin warfarinilu, calciumantagonistit, digoxin, glukocorticoidit kiisalu proteasehæmmerit (HIV-mut nakorsaatit) allarpassuilluvl sunneeqatigiittarputtaaq.

Imigassaq: Tingukkut aseruuttoorsinnaaneq toqunartuninnermik kinguneqartoq annertusissaaq nakorsartinnerullu nalaani imigassartunnginnissaq innersuussuttaavoq.

Naartuneq, milutitsineq TB-mullu nakorsartinneq:

Ilaatigut naartunermi ersiutit (meriannguneq) nakorsaanermik ajornakusuulersitsisinnaanerit pissutigalugu nakorsartinnerup nalaani naartulernissaq innersuussutaanngilaq.

Nakorsaatini Rifampicin, Isoniazid, Ethambutol Pyrazinamidimillu akuleriisitsineq ima sunniuteqarluartigaaq naartumut ajoqusiisinnaassutsimut annikitsumik navianaat, nakorsaanerup sunniuteqarluarneranut akornusiisutut isigineqarani, taamaalilluni nalinginnaasumik nakorsaaneq naartunermi aamma innersuussutaalluni. Anaanat TB-mut nakorsartinnermimi milutitsisinnaapput.

Tappiorannartup nakorsaatinut akiuussinnaalersarnera

Tappiorannartup toqqaannartumik nakorsaatinut Rifampicin, Isoniazid, Ethambutol Pyrazinamidimullu akiuussinnaassuseqalersimaneranut Statens Serum Institutimi (SSI) TB-ip tappiorannartuanut (Mykobakterie) immikkoortortami misissuisoqartarpoq. Rifampicininut akiuussinnaassuseq TB PCR-ip (Xpert-ip) ilanngullugu misissortarparaa.

Tappiorannartup Isoniazidimut akiuussinnaassuseqalersimanerani fluoroquinolon (moxifloxacin) taarsiunneqassaaq, SSI moxifloxacinip malussarissusaanik misissuissaaq, TB-ip tappiorannartua Rifampicinimut akiuussinnaassuseqarpat, TB-ip tappiorannartuata nakorsaatinut arlalinnut akiuussinnaalersimanerasut nakorsarneqassaaq. Tappiorannartup akiuussinnaassuseqalersimaneranut tunngatillugu ajornartorsiuteqarnermi, tamatigut Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasoq isumasiorneqassaaq.

TB-mik nakorsaanermi ajornartorsiutini immikkut paasilertoruminaatsuni tappiorannartup nakorsaatinut arlalinnut akiuussinnaasuseqalersimanageratut ittuni, nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasoq, ajornartorsiut pineqartoq pillugu nuna tamakkerlugu TB pillugu isummersorfimmik -nuna tamakkerlugu TB pillugu suleqatigiinnik Nunatsinnilu Nakorsaaneqarfimmik peqataaffigineqartumik isumasioqateqartussa, ilisimatinneqassaaq.

Nakorsaanissamut pilersaarut innersuussutillu naapertorlugit nakorsaatitorneq

Nakorsartinnermut atatillugu ullut 14-it qaangiunneranni tamatumalu kingorna qaammatit tamaasa tapersersuinissaq innersuussutaasutullu nakorsaatitornermik qulakkeerinissaq kingunerluutinillu nakkutilliinissaq siunertaralugit malittarinneq, nakorsamit imal. TB-mik nappaatillit pingaarnertut attaviannit isumagineqassaaq.

Innersuussutit naapertorlugit nakorsaatitorneq, tassalu napparsimasut ullut tamaasa nakorsaatiminnik iisarnissaannik nakorsat, peqqissaasut peqqinnissakkullu sullissisut allat qulakkeerinissaat pingaaruteqarlunnarpoq. TB-mut nakorsaatit tunngaviummik sap. akunnikkaaginnarlugit nakorsaatinut immikkoortiterivinnut poortorlugit tunniunneqartariaqarput. Inuit ataasiakkaat eqqarsaatigalugit nakorsaanermik aqqissuussinermi peqqinnissakkut sullissisut isumassarsiullaqissutsiminnik takutitsisariaqarput.

Napparsimasoq misissortinnissamut imal. nakorsaatissanik aallernissamut takkutinngippat - qanoq ililluni attaveqarsinnaanermik erseqqissaasumittaaq napparsimasoq suleqatigalugu nakorsartinnissamut pilersaarummik inerisaasoqartariaqarpoq. Napparsimasoq isumaqatigiissuteqarfigalugu nakorsartinnissamut pilersaarummi iliuuseqartut allat, ass. kommunini isumaginninnermut tunngasunik suliallit qanigisaasullu akuutinneqassapputaaq.

Tinguup sulineranut takussutissiisunik (bilirubin, ALAT, aamma basisk fosfatase) qaammatit tamaasa aaversittarnissaq neqeroorutaassaaq, napparsimasorlu kingunerluuteqarnermik patsiseqarsinnaasumik iluaallioruni ingerlaannaq saaffiginequllugu, sukumiisumik paasissutissinneqassaaq.

Qisinik tulleriinnik marlunnik TB-ip tappiorannartuanik nassaarfiunngitsunik pissarsinissap tungaanut, tappiorannartua suussusersisamik sakiilluutillit qisiannik qaammatit tamaasa TB-mut misissuisoqartassaaq (SSI-mut toqqaannartumik nassiussassaaq). Qaammatit marluk qaangiunneranni qisermi TB-ip tappiorannartuanik nassaarfiusumi patsisaasoq paasiniarneqassaaq, ass. tappiorannartup nakorsaanmuk akiuussinnaalersimanagera imal. innersuussutaasut nakorsaatitunnginneq. Malitseqartitsineq qaammatinut arfineq marlunnut sivitsorneqarsinnaavoq. (nakorsartinneq katillugit qaammatinik qulaaluanik sivissuseqalersillugu). Tappiorannartooq nakorsaanmuk akiuussinnaalersimappat nutaamik nakorsartinnissaq naliliivigineqassaaq.

Misissueriaatsimi TB-ip tappiorannartui uumasut toqungasulluunniit immikkoortinneqarsinnaangimmata TB PCR (Xpert) atorlugu misissuineq nakorsaanermut atatillugu nakkutilliinermi atornerqarsinnaangimmat, misissugassaaq SSI-mut qinngullugu misissugassanngorlugu naatitassanngorlugulu nassiunneqassaaq.

Innersuussutit naapertunngivillugit nakorsaatitornermi nakkutilliinikkut sap. ak. pingasoriarluni immikkullu ittuni ullormut nakkutigineqarluni nakorsaatitortitsisoqarsinnaavoq DOT (Direct Observed Therapy). Annertussusiliinissamut tunngatillugu Napparsimmavissuarmi nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasuusoq attavigiuk.

Nunaqarfimmiut pineqarpata nakorsaatinik sapigaqannginnernup inassuteqaataasullu naapertorlugit nakorsaatitornerup najukkami qulakkeerneqarsinnaanissaat nakorsamit naliliivigineqassaaq. Tamanna ajornarpat tamatumalu qulakkeernissaata tungaanut nunaqarfimmiut peqqissaavimmiittariaqassapput/qitiusumik napparsimmavimmiittariaqassapput.

5. TB-mik suli ersiuteqanngitsumik nakorsaaneq innersuussutillu naapertorlugit nakorsaatitorneq

Ataani napparsimasunut ersiuteqanngitsumik TB-mik tunillatsissimanermut- imm. 3-mi nassuiarneqartutut- ersiutillit uku nakorsartinnissamik neqeroorfingeqarnissaat tunngavissaqarpoq:

- Meeqqat inuusuttullu tallimaniit 18-inut ukiullit tamarmik
- Inoqutigiit akoranni attaveqatit qanimullu attaviit, pissutsini inoqutigiinnisut ittuni tunillatsissimasinnaasut, ukiui apeqquataatinnagit.
- Ukiut kingulliit marluk iluanni IGRA(QuantiFERON) imal. Mantoux nassaarfiunngereerluni nassaarfiusumi, ukiui apeqquataatinnagit
- TB-mik nappaateqalersinnaanermut navianartorsiornerusut tamarmik:
  - HIV-mik tunillatsissimasut, CD4 celletal aamma viral load apeqquataatinnagit (Napparsimmavissuarmi nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasoq attavigiuk)
  - Pingaarutilimmik timip akiuussinnaassusaanik annikillisisumik nakorsaaneq (Napparsimmavissuarmi nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasoq attavigiuk)
  - Tartuluttut aammikkut akuluiartittut
  - Inuit immikkut ittumik inooriaasillit TB-millu nappaateqalernissamut qanittut ass. angerlarsimaffeqanngitsut (attaviit pillugit nassuiaat imm. 7-imi takuuk).

Tamatuma saniatigut TB pitsaaliorniarlugu meeqqanik tallimat inorlugit ukiulinnik TB-mik tuniluuttumik nappaatilmmut inoqutaasutut attavilinnik, TB-mik tuniluuttumik nappaateqanngitsutut nakorsamit sukumiisumik nalilivigineqareersunik nakorsaanermik aallartitsinissaq innersuussutaavoq. IGRAp (QuantiFERON) qanoq innera apeqquataatinnagu tamanna pissaaq, imm. 6-imi meeqqanut inuusuttunullu tunngasumi annertunerusunik paasisassarsiorit.

Nakorsaaneq aallartitsinnagu makkununnga aaversittoqassaaq

- Nalinginnaasumik TB-mut aaversinnerit: HIV test, hæmoglobin, leukocytter, trombocytter, CRP, kreatinin, albumin, ALAT, basiske fosfater, bilirubin, D-vitamin.
- Kisitsisit tinguup sulineranut tunngasut pissusissamisunngippata, nakorsaatissanik toqqaanermut sunniuteqarneranik naliliinissaq siunertarlugu, Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsartittunut qitiusumik immikkoortortani nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasoq attavigineqassaaq.

Inersimasunik inuusuttunillu 32 kg sinnerlugit oqimaassusilinnik nakorsaaneq:

Aqqanillit sinnerlugit ukiulinnut 32 kg sinnerlugit oqimaassusilinnut iisartakkanik Rifapentine aamma Isoniazid akuleriissillugit qaammatini pingasuni sap. ak. ataasiarluni iisassanik nakorsateqarnissaq neqeroorutigineqarsinnaavoq. Peqqinnissakkut sullissisup isiginerani iisarnikkut nakkutigineqartumik nakorsartittoqassaaq (DOT). Nalorninermi nuna tamakkerlugu peqqissaasoq TB-mik immikkut ilisimasalik attavigineqassaaq.

Rifapentine: iisartakkat 150 mg.

Isoniazid 25 mg/kg annerpaamik pineqarsinnaasoq 900 mg

Nakorsaatit akuleriissillugit nakorsaaneq(sap. ak. mg):		
Oqimaassuseq kg.	32-50	>50
Rifapentine mg	750	900
Isoniazid mg	450	900
Pyridoxin mg	20	20

Allatut nakorsaanissamik toqqaaneq

Inuit nakkutigisamik (DOT) sap, ak. ataasiarlutik qaammatini pingasuni nalinginnasumik nakorsarneqarnissaq kissaatiginnippassuk, qaammatini arfinilinni ullormut: Isoniazid 300 mg + Pyridoxin 20 mg nakorsartinneq neqeroorutaasinnaavoq. Imm. 6 meeqqanut inuusuttunullu tunngasooq takuuk.

HIV-mik tunillatsissimasut qaammatini arfinilinni ullormut Isoniazid 300 mg + Pyridoxin 20 mg neqeroorfigineqassapput

Pitsaaliuinnermut atatillugu nakosaatinut akiuussinnaassusilimmik TB-ip tappiorannartullip attaviinik nakorsaanermi

Tamatumani tunillatsissimasinnaasunik misissuinnermi aallaaviusup TB-ip tappiorannartuanut akiuussinnaassusia naapertorlugu nakorsaanissaq toqqarneqassaaq. Nakorsaanissamik toqqaaneq Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsaanermut TB-mut tunngasunut akisussaasumut oqaloqatigiissutigisiuk.

Kingunerluutit

Kingunerluuteqaruni ingerlaanaq saffiginninnissaanik napparsimasoq ilisimatinneqassaaq. Imm. 4 takuuk Kingunerluuteqarnermi imm. 4-mi periusissaq malinneqassaaq. Nakorsaaneg unitsinneqarallassaaq transaminasillu qummut killissarititap marloriaataanit annikinnerulerpata, Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsaaneg TB-mut tunngasunut akisussaasoq isumaqatigiissuteqarfigalugu, nakorsammik allamik nakorsaaneg allarteqqinneqarsinnaavoq.

35-ileereersunik TB-mut ersiuteqanngitsunik nakorsaanermi kingunerluutaasinnaasut immikkut maluginiartariaqarput. Isoniazid nakorsammik patsiseqartumik toqunartunittoornissamut annertuumik navianartorsioirtitsisarpoq. Nakorsaaneg napparsimasunut imigassartorunnaarnermik eqquutitsisinnaanngitsunut imal. napparsimasup kingunerluutaasinnaasunut naammaginartumik qisuariarnissaa nalornissutaappat, neqeroorutaasariaqanngilaq. Taamaattuni qaammatit pingasut arfinillilu qaangiunneranni qinnguartaalluni assiliinikkut malitseqartitsineq, kiisalu TB-mut ersiuteqalernermi saaffiginninnissamik paasissutissiineq, TB-mik ersiuteqanngitsumik nakorsaanermut taartaasinnaapput.

Nakorsaanissamut pilersaarut innersuussutillu naapertorlugit nakorsaatitorneq

TB-mik tuniluuttumik nappaateqartunik ersiuteqanngitsumillu tunillatsissimasunik innersuussutit naapertorlugit nakorsaatitornerup nukittorsarnissaa kingunerluutinillu nakkutilliinissaq siunertaralugit, nakorsaanermi pilersaarusiornissaq pisariaqarpoq.

Rifapentine-Isoniazidimillu nakorsartinnermi napparsimasoq sap. ak. tamaasa takuneqartassaaq, Isoniazidimik nakorsartinnermi napparsimasoq qaammatit tamaasa takuneqartassaaq. Nakorsaanerni taakkunani marlunni qaammatit tamaasa misissortittarnissaq tinguup sulineranut takussutissanik makkunangga aaversinnertalik: Bilirubin, albumin, ALAT, aamma basiske fosfatase neqeroorutaassaaq.

Nakorsamit misissortinnissat- sakissanik qinnguartaaneq ilanngullugu- minnerpaamik aallaqaataani naggataanilu pissapput. Innersuussutit naapertorlugit nakorsaatitornerup naliliiviginissaa TB-millu tuniluuttumik nappaateqarnerup arajutsineqannginnissaa, naggataamik misissuinnermi siunertaapput.

6. Meeqqat inuusuttullu TB-mik nappaateqartut

Naalungiarsuit meeraaqqallu TB-mik tunillatsinnissamut perululeriataarnissamullu immikkut navianartorsiorput. Naalungiarsuit puammikkut nuammik nipititsiuarnerat ersiutit ilagisinnaavaatvi. Meeqqattaq annerusut tunillatsinnissamut napparsimaleriataarnissamullu navianartorsiornerupput. Meeqqat TB-mik nappaateqalersut amerlanertigut tunillatsinnermiit ukiup ataatsip iluani nappaammut ersiuteqalersarput, taamaalillunilu meeqqat TB-mik nappaateqalersut tassaasarput inuiaqatigiinni nappaatip tuniluunneranut ersiutaasut. Nappaatip ersiutai inersimasuniit allaanerusinnaasarmata suussusersiniaaneq ajornakusoornerusinnaavoq. Tappioranartuatigut nappaat suussusersineqarsinnaagajunngilaq. Nalorninnermi Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsaaneg peqqissaasorluunniit nuna tamakkerlugu TB-mut tunngasunut akisussaasoq attavigeqqunaqaaq.

Meeqqani TB-ip sakiilluutitut nappaataasarnera nalinginnaanersaavoq, 30%-iniilli 40 %-it pallittuni puanniinnani timip ilaani allamiittarpoqvii. Inuusuttuaqqani TB inersimasutuulli ersiuteqarajuppoq, tassalu sakiilluutitut qisermilu TB-ip tappiorannartuanik nassaarfiusutut^{viii}.

TB-mut akiuussitissinneqarneq

Akiuussutissiineq Calmette = BCG

Inoorlaat tamarmik TB-mut akiuussutissinneqartariaqarput, takuuk nappaatinut tuniluuttunut aalajangersimasunut akeqanngitsumik akiuussutissinneqartarneq pillugu Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup ilitsersuusaa. Saamiup tungaani tuip amiagut akiuussutissiisoqassaaqix. Akiuussutissaq itinerusumut imaarneqarpat ajuanguussinnaanera pissutigalugu amikkuq qallikkut akiuussutissiinissaq pingaaruteqarpoq. Meeqqat timimikkut akiuussinnaasusaat annikitsoq, meeqqat timip akiuussinnaasusaanut annikillisisunik nakorsartittut ilanngullugit akiuussutissinneqarqusaanngillat.

TB-mut akiuussutissiisarneq (BCG) meeqqanik inoorlaaniit aqqaneq marluk pallillugit ukiulinnut akiuussutissiisarnermi malittarisassiami ilaavoq. Tamanna meeqqat tamarmik aqqaneq marlunnik ukiullit ilanngullugit nunatsinnut nooqqammersut qaammatillu pingasut sinnerlugit maaniittussat siornatigullu akiuussutissinneqarsimanningsut akiuussutissinneqarnissamik neqeroorfigineqarnissaannik isumaqarpoq.

Meeqqat 16-it pallillugit ukiullit qaammatit pingasut sinnerlugit nunatsinniittussat nunatsinnukartinnatik TB-mut akiuussitissinneqarnissaat (BCG) innersuussutaavoq.

Nappaammik suussusersineq attavigisanillu paasiniaaneq

TB tuniluuttoq TB-lu ersiuteqanngitsoq inersimasuni periusaasoq atorlugu nappaat suussusersinianeqarsinnaavoq, (imm. 2 aamma 3 takukkit) tamatuma saniatigut

TB tuniluuttoq makku tunngavigalugit qulakkeerneqassaaq

- Nalinginnaasumik misissuinermi naliliineq
- TB -mik tuniluuttumik nappaatilimmut attaveqarsimaneq
- TB-ip tappiorannartuanik (Mycobacterium Tuberculosis) TB PCR (Xpert)-atorlugu misissuinikkut, qinngullugu misissuinikkut imal. naatitsinikkut suussusersineq

Pingaartumik meeqqat mikinerit misissugassatut atorneqarsinnaasumik qisernissaq ajornakusoortissinnaasarmassuk aqajaqqumik errortuineq naapertuussinnaavoq. Ilaatigullu tappiorannartoq suussusersineqarsinnaasannngimmat nalinginnaasumik misissuineq tunngavigalugu nakorsaaneq aallartittariaqartarpoq. Tamanna nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasoq isumasioqatigalugu naliliivigineqassaaq.

Meeqqani TB quersornermik, qaammatit kingulliit pingasut iluanni sanigornermik imal. alliertunnginnermik, kissarneqarnermik aamma/imal. unnuami anisisarnermik, qiarlulluni uulinnermik, qasoqqanermik/ timimik atuinnginnerunermik imal. antibiotikanik tappiorannartunut arlalinnut sunniuteqartumik nakorsartikkaluarluni nappaammut ersiuteqaannarneq aamma/imal. nakorsaruminaatsumik puat ”milaqarnerannik” ersiuteqarsinnaasarpoq.

Meeqqani marluk inorlugit ukiulinni TB-mik suussusersiniaanermi nuna tamakkerlugu TB-pillugu suleqatigiit: nakorsaaneq peqqissaasorluunniit nuna tamakkerlugu TB-mut tunngasunut akisussasoq tamatigut attavigineqassaaq.

Ilanngssaq 5 takuuk. Meeqqani inuusuttunilu TB-mik suussusersiniaanermi maleruagassaq

Meeqqat TB-mik tunillanneqarsimanerat ataaniittut akuleriissitat tunngavigalugit naliliivigineqartarpoq

- IGRA(QuantiFERON)/ Mantoux takussutissartalik, TB-mik tunillatsissimaneq paasineqarpat. Siornatigut TB-mut nakorsartissimannnginneq aamma/imal. tuniluuttumik TB-mik nappaateqannginneq qulakkeerneqassaaq
- IGRA (QuantiFERON) takussutissartaqanngitsoq TB-mik tunillatsissimannnginnermik qulakkeerisuunngilaq
- TB-mik tuniluuttumik nappaatilimmut attaveqarsimaneq

Timip nappaammut akiuunniarluni qisuariaataa Mantoux aamma/imal. IGRA (QuantiFERON) atorlugit uuttorneqarsinnannngitsumik meeraq TB-mik tunillatsissimasinnaavoq, taamaammallu

tunillatsisimasinnaanermiit tuniluuttumik TB-mik nappaateqarnermik naliliinerup ilanngunnissaa pingaaruteqarpoq.

Meeraq **IGRA(QuantiFERON)mi takussutissaqarpat** TB-mik tuniluuttumik nappaateqarneranik misissuineq aallartinneqassaaq. Taamaattoqannginnera paasineqarpat meearlu sionatigut TB-mut nakorsarneqarsimanngippat, pitsaaliuinnermut atatillugu nakorsaaneq aallartinneqassaaq.

Meeraq **IGRA(QuantiFERON) mi takussutissaqanngippat** tamanna ajortumik imal.

inerissimanngitsumik timip nappaammuk akiuunnarluni qisuariarneranik patsiseqarsinnaammat, meeqqap TB-mik tunillatsissimannginnera TB-milluunniit nappaateqalersimannginnera qulakkeerneqarsinnaanngilaq.

Inoorlaat meeraqqallu marluk inorlugit ukiullit nappaatinut akiuussinnaassutsimikkut sulii inerissimanngillat, taamaammallu IGRAmik Mantoux-millu misissortariaqarlutik.

Nunatsinni Mantoux 12 mm-it sinnerlugit- meeqqani sisamat inorlugit ukiulinni 10 mm-it sinnerlugilluunniit pullalersoq, nappaammik nassaarfiusutut nassuiarneqartarpoq.

TB mut akiuussutissinneqarnermi (BCG) IGRA(QuantiFERON) takussutissiilersinnaanngilaq.

Meeqqat TB-mik tuniluuttumik nappaatilimmut **inoqutitut attavigisat** TB-mik nappaateqalersinnaanerit naliliivigisariqarpoq Makku salliuttariaqarput misissortinnissamillu neqeroorfigineqassallutik

- Meeqqat TB-mut ersiutillit
- Meeqqat tallimat inorlugit ukiullit
- Meeqqat timaat nappaatinut akiuussinnaassutsikkut sanngiiffeqartutut ilisimaneqartut
- Meeqqat nakorsatinut arlalinnut akiuussinnaalersimasunik TB-ip tappiorannartullimmut attaveqartut

Meeqqat tallimat inorlugit ukiullit inoqutigiinnut TB-mik tuniluuttumik nappaatilittalinnut ilaasut, sukumiisumik misissuinekkut naliliivigineqarnikkut tuniluuttumik TB-mik nappaateqanngitsut, IGRA-mit (QuantiFERON) akissut apeqqutaatinnagu pitsaaliuinissaa siunertaralugu TB-mut nakorsartilernissaat innersuussutaavoq^x.

Immikkoortitsineq, nakorsaaneq innersuussutillu naapertorlugit nakorsaatitorneq

Meeqqat qaqutigut TB-mik tuniluuttumik nappaateqartarput, meeqqalli immikkoortineqarnissaa isummerfigitinnagu qulakkeernissaa pingaaruteqarpoq

- Pingasoriarluni qisinik TB PCR (Xpert)/ qinngullugit misissuinerit nassaarfiunngippata immikkoortitsisoqartariaqanngilaq.
- Imal. aqajaqqumik errortuinerit pingasuni qinngullugit misissuinerit tappiorannartunik nassaarfiunngippata

Meeqqat inimi kisimiitillugit uninngatinnissaat namminerluunniit angerlarsimaffimminniitinnissaat innersuussutaavoq. Inuusuttuaqqat sakialluummik nappaateqartut inersimasutuulli immikkoortinneqassapput, imm. 4 takuuk.

Meeqqanik TB-mik tuniluuttumik nappaatilinnik nakorsaaneq

Nakorsaanermit inersimasutuulli aallarniutaasumik qaammatini marlunni nakorsaatinik sisamanik qaammatinilu sisamani nakorsaatinik marlunnik nakorsartinneq tunngaviusumik malittarineqassaaq.

Aallarniutaasumik nakorsaaneq (qaammatit marluk): Rifampicin, Isoniazid, Ethambutol, Pyrazinamid.

Pyridoxin meeqqanut 20 kg sinnerlugit oqimaassusilinnut taamaallaat atorneqassaaq

Malitseqartitsinermit (qaammatit sisamat): Rifampicin, Isoniazid.

Pyridoxin meeqqanut 20 kg sinnerlugit oqimaassusilinnut taamaallaat atorneqassaaq

TB-mut nakorsaanermik sivitsuinissaaq tunngaviit inersimasunut atuuttut naapertorlugit naliliivigineqassaaq, imm. 4 takuuk.

15-it inorlugit ukiulinni annertussusissat (ullormut mg.):

Oqimaassuseq kg	5	10	15	20	30	40	50
Rifampicin mg	75	150	200	300	450	450	450
Isoniazid mg	75	150	200	300	300	300	300
Ethambutol mg	75	150	250	300	500	600	800
Pyrazinamid mg	75	250	375	500	750	1000	1500
Pyridoxin mg	0	0	0	20	20	20	20

Tulliuttut ullormut annertussusiliunneqartariaqarput:

Isoniazid (H) 10 mg/kg (7–15 mg/kg akornanni); annerpaaffigisinnaasaa ullormut 300 mg
 Rifampicin (R) 15 mg/kg (10–20 mg/kg akornanni); annerpaaffigisinnaasaa ullormut 600 mg
 Pyrazinamid (Z) 35 mg/kg (30–40 mg/kg akornanni)
 Ethambutol (E) 20 mg/kg (15–25 mg/kg akornanni)^{xi}

Meeqqanut imertakkat makku nakorsaataapput:

MALUGINIARUK: Attartussusaa pissutigalugu inniminniinermut atatillugu aatsaat sananeqartarpoq		
Nakorsaat	Attartussusaa	Sumiitinnissaa
Isoniazid Imertagaq 40 mg/ml, 100ml	Qaammatit marluk	nalinginnaasumi
Pyrazinamid Imertagaq 100 mg/ml, 100ml	Qaammatit marluk	nalinginnaasumi
Ethambutol Imertagaq 80 mg/ml, 300ml	Qaammat ataaseq	nillataartitsivimmi
Najoqqutarisaq: Per Lauritsen, Rap- Grønlandsafdelingen, oktober 2015		

Meeqqani TB-mik ersiuteqanngitsumik nakorsaaneq:

TB-mik ersiuteqanngitsumik nakorsaaneq meeqqanut tallimat inorlugit ukiulinnut iluaqutaanerpaavoq^{xii}.

Meeqqanik 10 kg sinnerlugit oqimaassusilinnik nalinginnaasumik nakorsaaneq

Meeqqanuttaaq 10 kg sinnerlugit oqimaassusilinnut qaammatini pingasuni sap. ak. ataasiarluni iisartakkanik Rifapentin aamma Isoniazid akuleriissillugit nakorsaaneq neqeroorutaasinnaavoq. Nakkutilliilluni nakorsaasoqassaaq (DOT). Nalorninermi nuna tamakkerlugu peqqissaasoq TB-mik immikkut ilisimasalik attavigineqassaaq.

Sap ak. aqqaneq marlunni nakorsaaneq	10-13,9 kg	14-24,9 kg	25-31,9 kg	32-49,9 kg	50 kg <
Rifapentine mg	300	450	600	750	900
Iisartakkat (150 mg)	2	3	4	5	6
Isoniazid (15 mg/kg) mg	150-210	210-375	375-480	480-750	750-900
Iisartakkat (300 mg)	½	1	1½	2	3

Meeqqat nakkutigineqartumik qaammatini pingasuni sap. ak. ataasiarlutik nakorsaatitorsinnaanngippata Isoniazid + Pyridoxinilu, ataani takutinneqartutut ullut tamaasa qaammatini arfinilinni iisartagartornissaannik neqeroortoqarsinnaavoq:

Oqimaassuseq kg	5	10	15	20	30	40	50
Isoniazid mg	75	150	200	300	300	300	300
Pyridoxin mg	0	0	0	20	20	20	20

Innersuussutit naapertorlugit nakorsaatitorneq inunnut ataasiakkaanut immikkut pilersaarusiornikkut kingunerluutittaaq nakkutigalugit qulakkeerneqassaaq. Pilersaarut taanna nakorsaaneq aallartippat suliarineqassaaq pisariaqartitsilernermilu nalimmassarneqartassalluni.

TB-mut nakorsaait nakorsaatinut immikkoortiterivinnut sap. akunneranut atugassat immikkoortitereerlugit tunniuttariaqarput. Sap. ak. allortarlugit malittarineqartariaqarput, taakkulu allortarlugit oqarasuaatikkut malittarinnoqrsinnaalluni. Nalinginnaasumik timikkut misissortinneq aaversinnerlu inersimasutuulli minnerpaamik qaammammut ataasiarlutik, imm. 4 takuuk. ”Paasilertoruminartut” TB-mik nappaatillit pingaarnertut attaviannit isumagineqarsinnaapput. Kingunerluuteqartut allanilluunniit ajornartorsiuteqartut nakorsamit takuneqassapput.

7. Tunillatsissimasinnaasunik paasiniaaneq

Tunillatsissimasinnaasunik paasiniaaneq napparsimasup tunillatsinneranut pissutaasut tuniluunnerullu aallaavigisinnaasaasa naliliivigineqarnerannut tunngassuteqarpoq.

Anguniakkatut siunniussaavoq:

1. Tunillaasup naninissaa
2. Napparsimasup tunillassimasaasa nassaarinissaat

Tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanermi attavigisat inoqutigijugajuttut qaninnerit aallarniutiginissaat tunngaviuvoq, qassit tunillatsissimasut nassaarineqarnerat apeqqutaalluni, tunilatsissimasinnaasunik paasiniaaneq kuseriarnertut siaruatsillugu siammarneqarsinnaavoq. Taamaammat allanik nappaateqartoqarnerata tamatumalu kingorna pitsaaliuinissaq siunertarlugu nakorsartinnissamik neqeroorfigisassanik tunillatsittoqarsimasinnaanerata misissornissaa pingaaruteqarpoq.

Tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanermi pissutsinut pingaarnertut tunngasut, Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup akisussaaffiitut ilaapput. Sinerissami qitiusumik immikkoortumi nakorsap TB-mut tunngasunut akisussaasup peqqissaasoq TB-mut tunngasunut akisussasoq /TB-mik nappaatillit pingaarnertut attaviat suleqatigalugu attavigisimasat naapertuuttut tamarmik misissorneqarnissaat akisussaaffigaa. Iltersortinniaaraanni nuna tamakkerlugu peqqissaasoq TB-mik immikkut ilisimasalik attavigineqarsinnaavoq.

Tunillatsissimasinnaasunik paasiniaaneq annertusineqarpat, nuna tamakkerlugu TB-pillugu suleqatigiit Nunatsinnilu Nakorsaaneqarfik tamatigut akuliutsinneqassapput. Annertusisamik misissuineq inunnik amerlanernik /qulit sinnilinnik misissuinerlut, matumani nassuierneqarpoq. Inuit nappaateqalerlaat assigiinngitsunilluunniit patsiseqarlutik namminneq Peqqinnissaqarfimmuut saaffiginnittanngitsut nassaarinissaat siunertaavoq. Nuna tamakkerlugu TB pillugu suleqatigiit tassaapput nakorsartittunut qitiusumik immikkoortortami nakorsaaneq TB-mut unngasunut akisussaasoq nunalu tamakkerlugu peqqissaasoq TB-mik immikkut ilisimasalik. Misissuinerup annertussusissaanik aalajangiinissaq; tassalu tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanermi nappaammillu suussusersiniaanermi toqqammavimmi kikkut ilaassanersut, taamaalillunilu qanoq ilillutik misissorneqarnissaat Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup akisussaaffigaa.

Nunatsinni Nakorsaaneqarfik pisariaqartitsinermi, ass. suliani atuarfinnik ulluuneranilluunniit paaqqinnittarfinnik akuutitsisuni paasissutissanik suliaqarsinnaavortaaq. Nuna tamakkerlugu TB pillugu suleqatigiit sinerissamilu qitiusumik suleqatigiit, suleqatigiillutik misissuisitsinernik aqqissuussineq ingerlatsinerlu akisussaaffigaa.

Misissuisitsineq aallartitsinnagu nalinginnaasumik makkunanga imaqtussamik allaganngorlugu pilersaarusiortoqartariaqarpoq:

1. Misissugassat ersarissumik killilernissaat. Kikkut tamarmik siuningaaniit sapinngisamik kinnaassusersisariaqarput, siornatigut TB-mik nappaateqarsimanersut siornatigullu IGRA(QuantiFERON) atorlugu misissuisoqarsimanersooq paasinierneqassaaq.
2. Misissuinerup qanoq periutsillu suut atorlugit ingerlaneqarnissaanik paasiniaaneq.
3. Sunik qaqugulu malitseqartitsinissanik: paasiniaaneq.
4. Nukissanik atuinissamik nassuiaaneq.

Misissuisitsineq naammassippat inerneru katersorneqarlutillu nalunaarsorneqassapput.

Taamaammat tamatuma paasiniarnissaa siunertaralugu Nunatsinni Nakorsaaneqarfik tamatigut akuliutsittaruk suliffinnilu, pisortat suliffeqarfiutaanni isertitsivinnilu tunillatsissimasinnaasunillu paasiniaarnerni ilisimatitsillusi.

Attavigisartakkatigut paasiniaaneq

Attavigisartakkanik kinaassusersineq tamatigut napparsimasumut aalajangersimasumut tunngasunik aallaaveqassaaq, napparsimasunilu ataasiakkaani attavigisat aalajangersimasut kikkut tuniluussinnaasut sukumiisumik ersersinneqartariaqarpoq, tunillatsissimasinnaasunillu paasiniaaneq tamatumunnga naleqqussarlugu.

SSI-imiit tappiorannartunik qinngullugit misissuinermit akissutisiaq tunillatsissimasinnaasunik paasiniaarnerup annertussusissaanut kinguneqarsorinangilaq. Taannali pisuni immikkut ittuni ass. meeqqani mikisuni TB-ip tuniluunneranik naliliinermi ilaasinnaavoq

Makku immikkoortinneqartarput:

Inoqutigiit: Illoqatigiit taamaaqataanilluunniit atatsimoortut tamarmik, tassalu inuit tunillatsissimasinnaasunillu paasiniaanermi aallaavisoq ataatsimoorussanik sinittarfillit, inillit, igaffillit aamma/imal uffarfillit.

Qanimut attaviit: Inuit akulikitsunik inimi maqqoqqasumi napparsimasumut qanimut attaveqartartut. Taakku tassaasinnaapput inuit napparsimasup angerlarsimaffianiikkajuttut, imal. piffissami sivisuumi/ sap. ak. nal. ak. arfineq pingasut sinnerlugit napparsimasumik qanimut ilaqartarsimasut^{xiii}.

Suliffimmi attaviit: Suliffimmi inuit napparsimasumut qanimut attaveqarsimasut.

Ulluunerani paaqqinnittarfimmi –atuarfimmilu attaviit: Inuit ulluunerani paaqqinnittarfimmi atuarfimmiluunniit napparsimasumut qanimut attaveqarsimasut.

Isertitsiviit, atuartunut angerlarsimaffiit, kollegiat imal. ulloq unnuarlu paaqqinniffiit: Inuit pisortat ingerlataanni taakkunani napparsimasumut qanimut attaveqarsimasut.

Inoqutigiittut attaviit

Meeqqat tallimat inorlugit ukiullit inoqutigiinnut sakiilluummik nappaateqarnera tappiorannartumik suussusersinikkut paasineqartumut attaveqartut, TB-mik tuniluuttumik nappaateqarnermut misissorneqassapput, ersiuteqanngippata pitsaliuinissaq siunertaralugu nakorsartinnissamik neqeroorfigineqassapput.

Taamaalilluni IGRA (QuantiFERON) aamma Mantoux qanoq innerat apeqqutaatinnagit pitsaaliuinermit atatillugu nakorsaaneq neqeroorutaassaaq.

Inoqutigiittut attaviit tallimaniit qummut ukiullit

- siornatigut IGRA(QuantiFERON) takussutissiisimasoq ilisimaneqarpat: Nalinginnaasumik misissuinermit naliliinikkut sakissallu qinnguarterlugit assilinerisigut. Nalinginnaasumik misissusinikkut imal. qinnguartaalluni assiliinikkut TB pasitsaanneqarpat periusissaq naapertorlugu TB-mut misissortinneq ingerlanneqassaaq, imm. 2.
- Siusinnerusukkut IGRAMut (QuantiFERON) misissuisoqarsimangippat, imal. siusinnerusukkut misissugaq takussutissiinnngippat, misissuineq taanna ingerlanneqassaaq takussutissiippallu sakissat qinnguarterlugit assileneqassapput.
Nalinginnaasumik qinnguartaallunilu assiliinikkut misissuinerit tunngavigalugit TB-mik nappaateqarnerup pasitsaanneqarpat, imm. 2-mi periusissaq naapertorlugu TB-mut misissuisoqassaaq.
- IGRA (QuantiFERON) takussutissiinnngippat qaammatit pingasut qaangiunneranni nanginneqassaaq.
  - IGRA p (QuantiFERON) aappaa aamma takussutissiinnngippat inutaalu TB-mut ersiuteqanngippat TB-mut misissortinneq naammassineqassaaq.
  - Takussutissiippat, imm. 2-mi periusissaq naapertorlugu TB-mut misissuineq ingerlanneqassaaq.

Qanimut attaviit

- Inuit ataasiakkaat oqaloqatigineqassapput:
  - Attaviit TB-mut ersiutillit ingerlaannaq misissortinnissamik neqeroorfigineqassapput.
  - Attaviit TB-mut ersiuteqanngitsut kingullermik tunillatsissimasinnaanermiit qaammatit pingasut qaangiunneranni misissorneqassapput

- IGRA-mi(QuantiFERON) takussutissaqanngippat inuttaalu TB-mut ersiuteqanngittuarsinnarpat, TB-mut misissuineq naammassineqassaaq.
- IGRA-mi (QuantiFERON) takussutissaqarnera ilisimaneqarpat imal. aatsaat takussutissaqartoq paasineqarpat nalinginnaasumik misissuisoqassaaq sakissallu qinnguarterlugit assileneqassallutik.
  - Nalinginnaasumik misissuineq qinnguarterlugit assileneqassallutik
  - TB-mik nappaateqarneq pasitsaanneqarpat imm. 2-mi periusissaq naapertorlugu TB-mut misissuisoqassaaq.

Suliffimmi attaviit

Saaffigisassat kinaassusersiumallugit suliffimmi tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanermi aallaaviusup suleqatillu qanoq annerutigisumik attavigiinnerat immikkut naliliivigineqassaaq.

Inuit tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanermi aallaaviusumut qanimut attaveqarsimasut immikkut oqaloqatigineqassapput

- Attaviit TB-mut ersiutillit ingerlaanaq misissortinnissamik neqeroorfigineqassapput.
- Attaviit TB-mut ersiuteqanngitsut kingullermik tunillatsissimasinnaanermiit qaammatit pingasut qaangiunneranni misissorneqassapput.
  - Attaviit IGRA-mi (QuantiFERON) takussutissaqartutut ilisimaneqartut sakissanik qinnguartaalluni misissortinneq ilanngullugu nalinginnaasumik misissorneqarnikkut naliliivigineqarnissamik neqeroorfigineqassapput. Allat tamarmik IGRA-mut (QuantiFERON) misissortinnissamik neqeroorfigineqassapput. Attaviit IGRA-mi (QuantiFERON) takussutissallit sakissanik qinnguartaalluni misissortinneq ilanngullugu nalinginnaasumik misissorneqarnikkut naliliivigineqarnissamik neqeroorfigineqassapput.
- TB-mik nappaateqarneq pasitsaanneqarpat imm. 2-mi periusissaq naapertorlugu TB-mut misissuinerit ingerlanneqassapput.

Ulluunerani paaqqinnittarfiit atuarfillu:

- Inuit ataasiakkaat tunillatsissimasinnaasunik misissuineri aallaaviusumut qanimut attaveqarsimasut oqaloqatigineqassapput, TB-mullu ersiutillit ingerlaanaq misissortinnissamik neqeroorfigineqassallutik.

TB-mik nappaatilinni tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanermi aallaaviusooq meeraappat inersimasuuppalluunniit

- Attaviit TB-mut ersiutillit meeqqataaq alliaartornermut/oqimaalliaartornermut tunngatillugu ajornartorsuutillit ilanngullugit, ingerlaanaq misissortinnissamik neqeroorfigineqassapput.
- Qanimut attavinni nappaammut ersiuteqanngitsuni tunillatsissimasinnaanerp qaangiunnerata kingorna qaammatit pingasut qaangiunneranni, misissortinnissat pilersaarusionerqassapput.
- Meeqqani IGRA (QuantiFERON) ataasiarlugu tiguneqassaaq (pisariaqarpat Mantoux)
  - IGRA (QuantiFERON) takussutissaqarpat, nalinginnaasumik misissortittoqassaaq sakissallu qinnguarterlugit assileneqassallutik, tamatuma kingorna nalinginnaasumik misissortinnermi imal. sakissat qinnguarterlugit assilineranni TB-mik nappaateqarneq pasitsaanneqarpat, qiseq pingasoriarlugu misissorneqassaaq. Imm. 6 meeqqanut inuusuttunullu tunngasoq takuuk.
  - IGRA (QuantiFERON) takussutissaqanngippat², TB-mut misissuineq naammassineqassaaq.

Isertitsivinni, atuartunut angerlarsimaffinni, kollegiani imal. ulloq unnuarlu paaqqinniffinni TB-mut misissuineq:

Inuit inoqutigiittut attavigisat tassalu inuit tunillatsissimasinnaasunik misissuinerimut aallaaviusooq peqatigalugu inimik, igaffimmik aamma /imal. uffarfimmik ataatsimoorussisut kinaassusersineqassapput.

Tamatuma saniatigut qanimut attavigisat qulaani nassiarneqartutut kinaassusersineqassapput.

Sulisut suliffimmi attavittut isigineqassapput.

² Meeqqanut aappeereersimasunut sulilu aappiisimangitsunut tunngatillugu –imm. meeqqanut inuusuttunullu tunngasoq takuuk.

Meeqqani/inuusuttuni ersiutilimmik ersiuteqanngitsumillu TB-mik nappateqartoqarnerani (18-it inorlugit ukiullit):

Tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanermi tuniluuttup aallaavia nassaariarlugu immikkut ilungersuuteqartoqartariaqarpoq. Meeraq ukiualunnguit iluini tunillanneqarsimagajummat taama immikkut iliuuseqarnissaq innersuussutaavoq.

8. Siunnerfeqarluni misissuisitsinerit

Innuttaasut ilaat TB-mik tunillatsinnissamut nappaateqalernissamullu immikkut navinartorsiorput. TB akiorniarlugu 2017-imiit 2021-imut iliuusissatut siunniusani angerlarsimaffeqanngitsutut, isertitsivimmiittussatut pineqaatissinneqartutut, atonerluisutut nalinginnaasumillu meeqqatut inuusuttutullu kinaassusersineqarput. Tamatuma saniatigut inuiaqatigiinni immikkut sanngiiffillit kinaassusersineqartuarnissaat piumasaqaataavoq. Tamatumunnga tunngatillugu immikkut misissuisitsinissat Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup innersuussineragut ingerlanneqassapput.

TB-mik nappaatilinnut aalajangersimasunut takussutissiisoqanngippat ataani misissuisitsinerni periusissaq malinneqassaaq. TB-mik tuniluuttumik nappaateqartoqarnera paasineqarpat, tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanermut ilitsersuut imm. 7 takuuk.

Innuttaasut isertitsivinniittut

Nuna tamakkerlugu TB akiorniarlugu iliuusissatut siunniusani, WHO-mit innersuussut naapertorlugu pineqaatissinneqarlutik isertitsivinniittut TB-mik tunillatsinnissamut nappaateqalernissamullu immikkut navianartorsiorput toqqarneqarput. Nunatsinni pineqaatissinneqarlutik isertitsivimmiittut nappaatinik misissuisitsisarnermut ilaareerput, TB-llu taakkununga aaqqiissuussamik ilaatinneqarnissaa qulakkeerneqassaaq.

Tamanna illoqarfimmi sumiluunniit isertitsivinniittut TB-mut misissortinnissamut neqeroorfigineqarnissaannik isumaqarpoq. Tamatuma ataqatigiissarneqarnissaanut najukkani periusissamik Ilulissani, Aasianni, Sisimiuni, Tasiilami, Qaqortumi Nuummilu inerisaasoqassaaq

Siunertaq: Inuit ataasiakkaat peqqissusaat pitsaanerulersinniarlugu nappaatillu tuniluunnera annikilliniarlugu nappaatip TB-ip sapinngisamik siusinnerpaamik suussusersinissaa.

Isertitsivimmut pinermi nalinginnaasumik peqqissutsimik misissuinermut atatillugu, najukkami isertitsiviup peqqissaaviullu isumaqatigiissuteqarnerisigut TB-mut tuniluuttumut misissortinnissamik neqeroorfigineqassapput. Tamatumunnga maleruagassat immikkut allaganngorlutik malinnaassapput.

Innuttaasut atonerluisunik sullissivimmut attuumassuteqartut

Nuna tamakkerlugu TB-mik akiuiniarnermi iliuusissatut siunniusani innuttaasut Allorffimmi katsorsartilersut TB-mut misissortinnissamik neqeroorfigineqarnissaat aalajangerneqarpoq. Tamanna atuisut illoqarfimmi sumiluunniit katsorsartittut TB-mut misissortinnissamik neqeroorfigineqarnissaannik isumaqarpoq. Tamatumani inuit ataasiakkaat peqqinnerulersinnissaat TB-illu tuniluunnerata annikillisinnissaa sapinngisamillu siusinnerpaamik nappaatip suussusersinissaa siunertaapput.

Allorffimmi katsorsartinnerup aallartinnerani atuisut TB-mik tuniluuttumik nappaateqarneq paasiniarlugu, najukkami katsorsaaviup peqqissaaviullu isumaqatigiinnerisigut, najukkami TB-mik nappaatillit pingaarnertut attaviannit misissortinnissamik neqeroorfigineqassapput.

- Nalinginnaasumik misissortinnikkut naliliivigineqarneq, pisariaqarpat sakissat qinnguarterlugit assilinqarnerat TB-mik tunillatsissimaneq nappaateqarnerluunniit pasitsaanneqanngippat sakissat qinnguarterlugit assilinqassanngillat,

Innuttaasut nunanit nakorsaatinut akiuussinnaassuilinnik TB-mik annertuumik nappaalaffiusuneersut

Napparsimasutut misigisoq, ilaatigut sap. ak. pingasut sinnerlugit quersortoq, nunat TB-ip tappiorannartuata nakorsaatinut arlalinnut akiuussinnaassuseqarneranik patsiseqartumik (MDR TB) annertuumik nappaalaffiusut arlaanneersoq saaffiginnippat, misissuinerit makku ingerlattariaqarput

- Sakissat qinnguarterlugit assilineqarnerat
- Qiseqarpat, misissugassaq siulleq SSI-mut marlullu TB PCR-imut (Xpert-imut) misissugassat Nuummi aaviisarfirmut nassiussassat.
- Nalorninermi Dronning Ingridip Napparsimmavissuani nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussasoq isumasiorneqassaaq.

Ilanngussaq 4 takuuk Napparsimalersinnaanermut navianartorsiortuni TB -mik ersiuteqanngitsumik tuniluuttumillu nappaateqarsinnaanermut ukiumoortumik misissuisarneq - angerlarsimaffeqanngitsut

TB-ip tuniluunnissaa annikillisinniarlugu, tuniluuttumik TB-mik nappaateqartoqarnera paasiniallugu, sapinngisamik siusinnerpaamik unnuisarfinnik atuisunut ukiumoortumik misissortinnissamik neqeroornissaq innersuussutaavoq.

9. Nalunaarutiginninneq

TB nappaatit ataasiakkaat nalunaarutigineqartartussat ilagaat. TB-mik nappaatillit inuillu pitsaaliuinissaq siunertarlugu nakorsartittut Nunatsinni Nakorsaaneqarfirmut nalunaarutigineqartussaapput. Nappaat suussusersineqarpat nalunaarutigineqaaqassapput. Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup TB pillugu qarasaasiakkut paasissutissii via (<https://tb.peqqik.gl>) aqutigalugu, piffissat oqaatigineqartut piffissamilu pineqartumi paasissutissat naapertuuttut ilanngullugit nalunaaruteqartoqassaaq.

TB-mik tuniluuttumik nappaatilinnik nalunaarutiginninneq makku tunngavigalugit pisarpoq

Imaaliornikkut:

Nakorsap nalinginnaasumik misissuilluni nappaammik suussusersineragut + qisermik qinngullugu misissuinnikkut, naatitsinnikkut aamma/imal. timip sananeqaataanik misissuinnikkut TB-ip tappiorannartuanik nassaarneq

Nakorsap nalinginnaasumik misissuineragut + qinnguartaalluni assini allannguutit TB-mik nappaateqarnermut ilisarnaataasartunik nassaarnikkut

Nakorsap nalinginnaasumik misissuinerinnaagut

TB-mik tuniluuttumik nappaateqartoqarnerani nalunaaruteqarneq:

- Nakorsartinnerup aallartinneqarnerani, nakorsamit
- Qaammatip ataatsip qaangiunnerani misissortinneq
- Qaammatit marluk qaangiunneranni misissortinneq, nakorsamit
- Qaammatit arfinillit qaangiunneranni misissortinneq/ naggataarutaasumik misissortinneq, nakorsamit
- Ukiup ataatsip qaangiunnerani misissortinneq, nakorsamit
- Ukiut marluk qaangiunneranni misissortinneq, nakorsamit

TB-mik ersiuteqanngitsumik nappaateqartoqarnerani nalunaaruteqarneq:

- Nakorsartinnerup aallartinneqarnerani, **nakorsamit**
- Qaammatini arfinilinni nakorsartinnermi qaammatit pingasut qaangiunneranni misissortinnermi
- Naggataarutaasumik misissortinnermi, **nakorsamit**

Nakorsaaneq allanngortinneqarnissaaq pisariaqartitsinnermi, imal. kingunerluuteqarnermi napparsimasup nakorsarneqarnera pillugu nakorsaq isumasiorneqassaaq.

TB-mik tunillatsisimasinnaasunik paasiniaaneq TB-mik nalunaarutiginninnermut aamma ilanngunneqassaaq, meeqqani inuusuttunilu 18-it inorlugit ukiulinni IGRA-mi (QuantiFERON) takussutissalinni tunillatsisimasinnaasunik paasiniaanermut tunngatillugu skemamik immersuinnissaq maluginiaruk.

Nakorsaanermit angusanik immikkoortiterineq	
Ajorunnaartoq	Sakiialluttoq tappiorannartua suussusersisaq (TB PCR (Xpert)-test, qinnngullugu naatilluguluunniit), minnerpaamik qaammatini arfinilinni nakorsartissimasoq tappiorannartumillu misissuineri kingullerni marlunni- ataaseq nakorsartiffimmi qaammammi kingullermeersoq- nassaarfiunngitsaq.
Naammassisoq	Sakiialluttoq minnerpaamik qaammatini arfinilinni nalinginnaasumik nakorsartissimasoq QAAMMALLI kingulleq nakorsartiffimmi siusinnerusukkullu minnerpaamik ataasiarluni misissuineri -(misissuisoqarsimangitsaq misissugassalluunniit atorneqarsinnaasimangitsut) nalinginnaasumik misissuineq tunngavigalugu nakorsaanerit ilanngullugit nassaarfiunngitsaq.
Toqusoq	Sakiiallummik nappaateqartoq nakorsartinnermi nalaani toqusoq- suna toqqutaasoq apeqqutaatinnagu
Nakorsaanerup iluatsinngitsoornera	Sakiiallummik nappaatilik nakorsartinnermi qaammatit tallimassaanni kingusinnerusukkulluunniit qisia qinnngullugu tappiorannartumik nassaarfiusoq
Nakorsartinnerup unitsikkaalarnera	Sakiiallummik nappaateqartoq nakorsarneqarnera qaammatini marlunni siviuserusumilluunniit ataannartumik kipineqarsimasoq / sakiiallummik nappaateqartoq nakorsaasiussanik aallartitsisimangitsaq
Nunamut allamut nuunneq	Sakiiallummik nappaateqartoq pilersarutaasut nakorsartinnerup nalaani nunamut allamut nuuttoq (ukiup ataatsip marlullu qaangiunneranni misissortinnermiunngitsaq)
Alla	Pisuni qulaani pineqartunut ilaangitsuni

Attavissat:

Nakorsaanermik immikkut ilisimasalik TB-mut immikkut akisussaasuusoq oqarasuaat: 344731
 Nuna tamakkerlugu peqqissaasoq TB-mik immikkut ilisimasalik oqarasuaat: 344232
 Nunatsinni Nakorsaaneq peqqissaasorlu oqarasuaat: 345192,

Iltersuummit matuminnga allaanerusumik nakorsaasoqassapat Nuna tamakkerlugu TB pillugu Suleqatigiit isumaqatigiissuteqarfialugit tamanna pisinnaavoq.

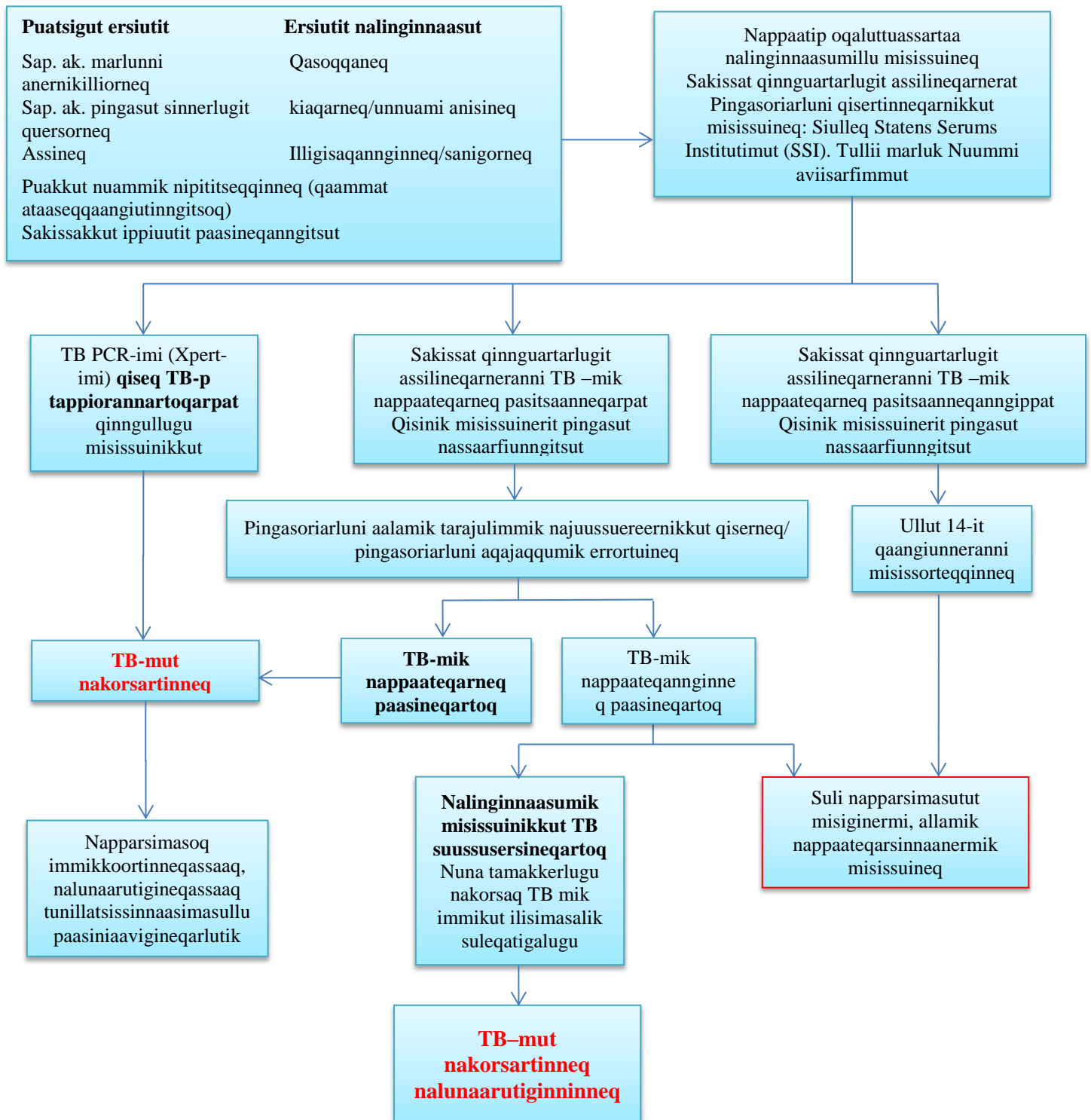
Nunatsinni Nakorsaaneqarfik, 2018

Henrik Hansen
 Nunatsinni Nakorsaaneq

Uka Wilhjelms Geisler
 Nakorsaaneq nakorsaanermik immikkut
 ilisimasalik TB-mut
 tunngasunut akisussaasoq

Iltersuutip matuma taarserpaa: Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup iltersusua apriliimi 2013-imeersoq: “ Nappaat sakiiallutoq(TB). Nappaammik suussusersineq, nakorsaaneq, malittarinninneq, nakkutilliineq, tunillatsissimasinnaasunik sumiiffissiniarneq, akiuussutissiineq pinaveersaartitsinerlu pillugit iltersuut” taamaalilluni atorunnaartoq.

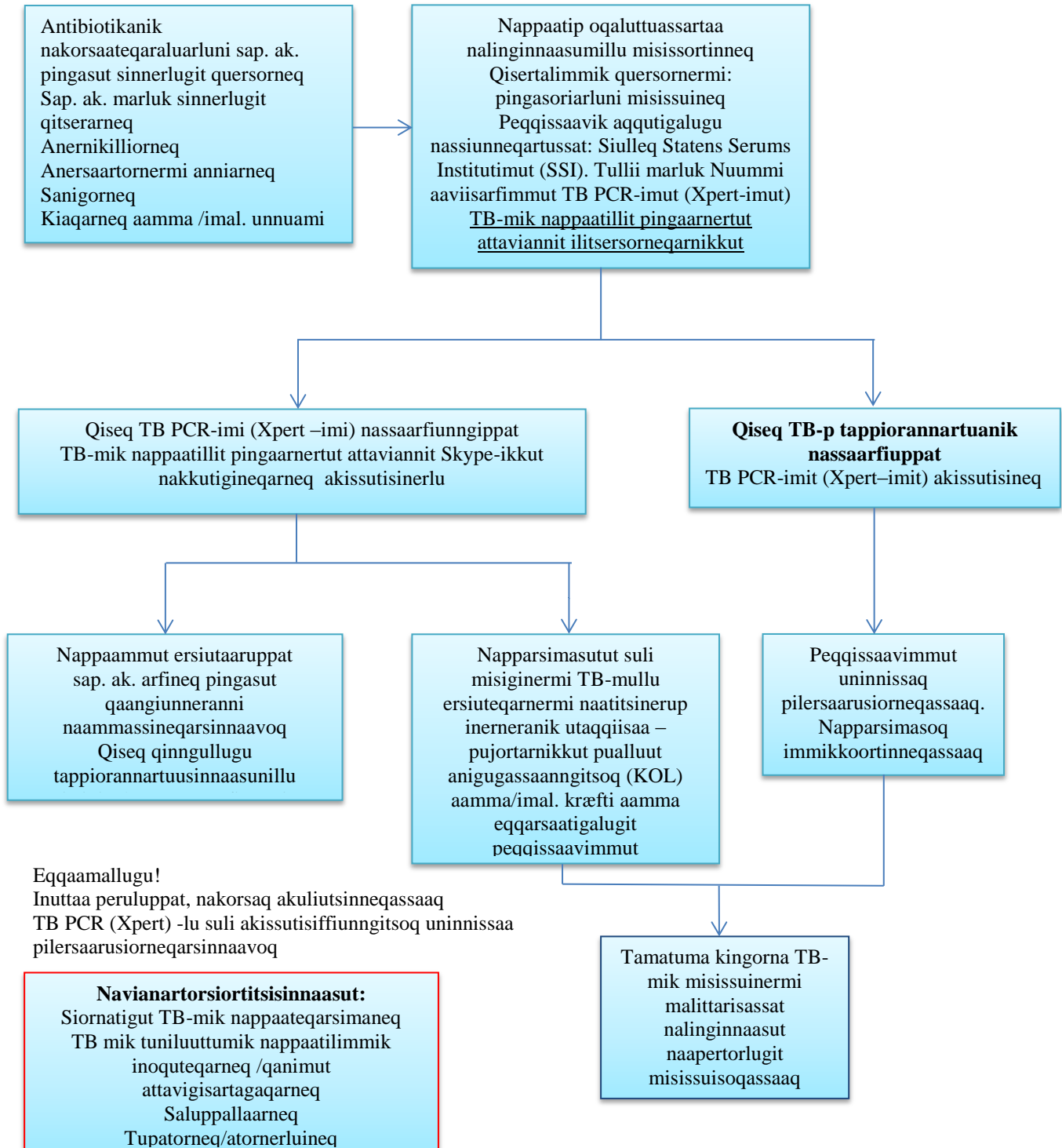
Ilanngussaq 1: Inersimasunut tunngatillugu sakiilluummik suussusersiniaanermut ilitsersuut

Ilanngussaq 2: Nunaqarfinni inersimasunut tunngatillugu sakiialluummik suussusersiniaanermut ilitsersuut

Maleruagassiaq una nunaqarfimmi peqqinnissakkut sullissisup peqqissaavimmi/qitiusumik napparsimmavimmi TB-mik nappaatillit pingaarnertut attaviata suleqatigiinnerisigut, nappaatip TB-ip paasiniaavigineqarnerani atorpeqassaaq. TB-mik nappaatillit pingaarnertut attaviata TB-mut misissortinnerit misissugassanillu eqqortumik nassiussinissat akisussaaffigai. Siunertaq: tuniluunnerup annikillisinnissaa siusissukullu nappaammik suussusersiniaaneq.

Napparsimasoq quersunggippat, peqqissaavimmi TB-mut misissortinnissamut tunngatillugu periusaasartoq malinneqassaaq.

Ilanngussaq 3: Immikkoortitaanermi iliuusissat– napparsimmavimmi uninnganermi napparsimasunut ilitersuutit

---

Sakialluummik TB-mik tuniluuttumik nappaateqarnerit paasineqarmat nakorsaatit atorlugit nakorsarneqassaait.

Uninnganinni napparsimasunik allanik sulisunilluunniit tunillaasinnaanerit pissutigalugu inimi kisimiitillutit immikkoortinneqarnissat pisariaqarpoq.

TB-ip tappiorannartua puanni niggumiippoq, anersaartuutinniippoq qisinniillunilu. Quersoraangavit tangajoraangavilluunniit kuseriarneeqqat tappiorannartullit silaannarmut siaruaattarput. Tappiorannartut issimut akiuussinnaassuseqarput parnussinnaallutillu. Taamaammat teqqalatinneqalernissap inummiillu allamit najuunneqarnissap tungaanut pujoralammi uninngasinnaapput.

Eqqiluisaarnermut atatillugu maleruagassat taakku malinneqarnissat PINGAARUTEQAQAAQ:

1. Inimut matu matoqqassaaq. Sulisut isumaqatigiissuteqarfigeqqarlugit aatsaat inimit anisinnaavutit.
2. Assavit asakulanissaat tamatumalu kingorna sprittiternissaat inassutaavoq. Assatit panerpata assannut tarnummik tanissavatit.
3. Qitserarnaveersaarit. Tamanna eqquutsissinnaanngikkukku, aquittarfimmuut qiserit kuuttillugulu, imal. kakkissarfimmuut pappiaqamut qiserit taannalu ingerlaannaq eqqaavimmuut igiguk. Assatit asakkit.
4. Sulisut ilinnut toqqaannartumik attaveqartut ass. eqqiluisaarmissamut, misissortinnissanut, nakorsartinnissanut allatigullu ilinnik ikiuisussat qanermikkut/qinngamikkullu assiaqutaqassapput, sullisimik qaagut kittileqassapput ataasiartakkanillu aqqateqassallutik.
5. Ilinnut qanigisaasut pulaartullu allat atisamik qaagut kittileqassapput, qanillivallaarnaveersaassapput anitinnatillu assatit sprittitertassavaat.
6. Immikkoortitaanippit nalaani meeqqanit pulaaqqusaanngilatit.
7. Atisat oqorutillu puui ullut tamaasa tarsertassapput inilu akulikitsunik silaannarissarneqartassalluni.
8. Immikkoortortamut allamut nuussaguit imal. init qimallugu misissortinnerpit nalaani qanit assiaqutaqassaaq.

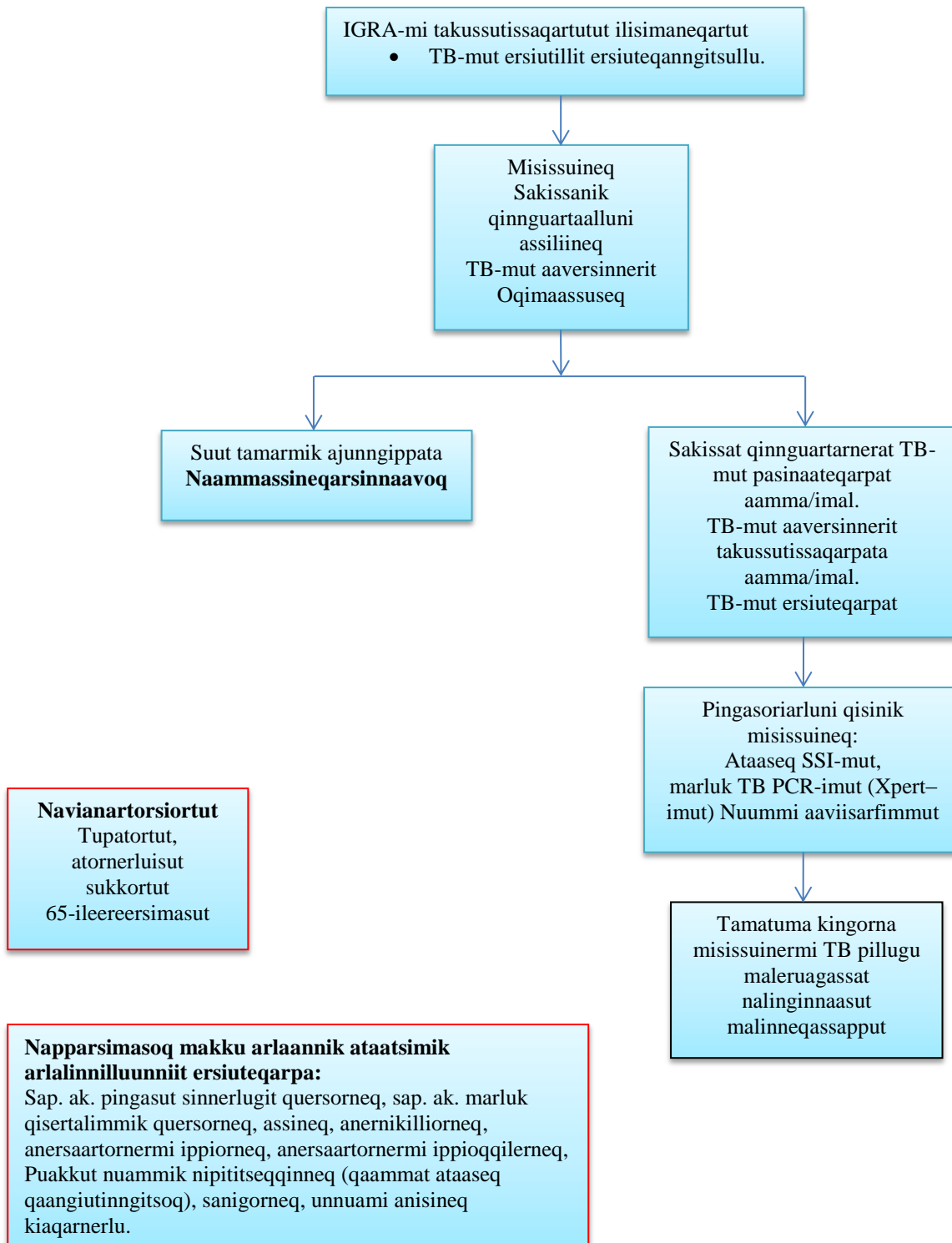
Nakorsartinnerpit aallartinneraniit ullut 14-it qaangiuppata tunillaasinnaajunnaassaait immikkoortitaanerillu taamaatinneqarsinnaanngussaaq. Peqqissutut misigiguit nalinginnasumik inuunerit –suliguit sulinerit/atuarnerit sunngiffinnilu sammisatit nangeqqissinnaavutit.

Tunillaasinnaanngikkaluarlutit ajorunnaavinnissat siunertaralugu nakorsartiffissat tamakkerlugu -peqqissutut misigigaluaruilluunniit nakorsaatitornissat pingaaruteqaqaaq. Misissortikkiartortarnissamut isumaqatigiissutaasunut takkuttarnissat pingaaruteqarportaaq.

Ilanngussaq 4: Inunnik nappaateqalersinnaanermut navianartorsiortunik ukiumoortunik TB-mut ersiuteqanngitsumut tuniluuttumullu misissuisarnerit, -angerlarsimaffeqanngitsut

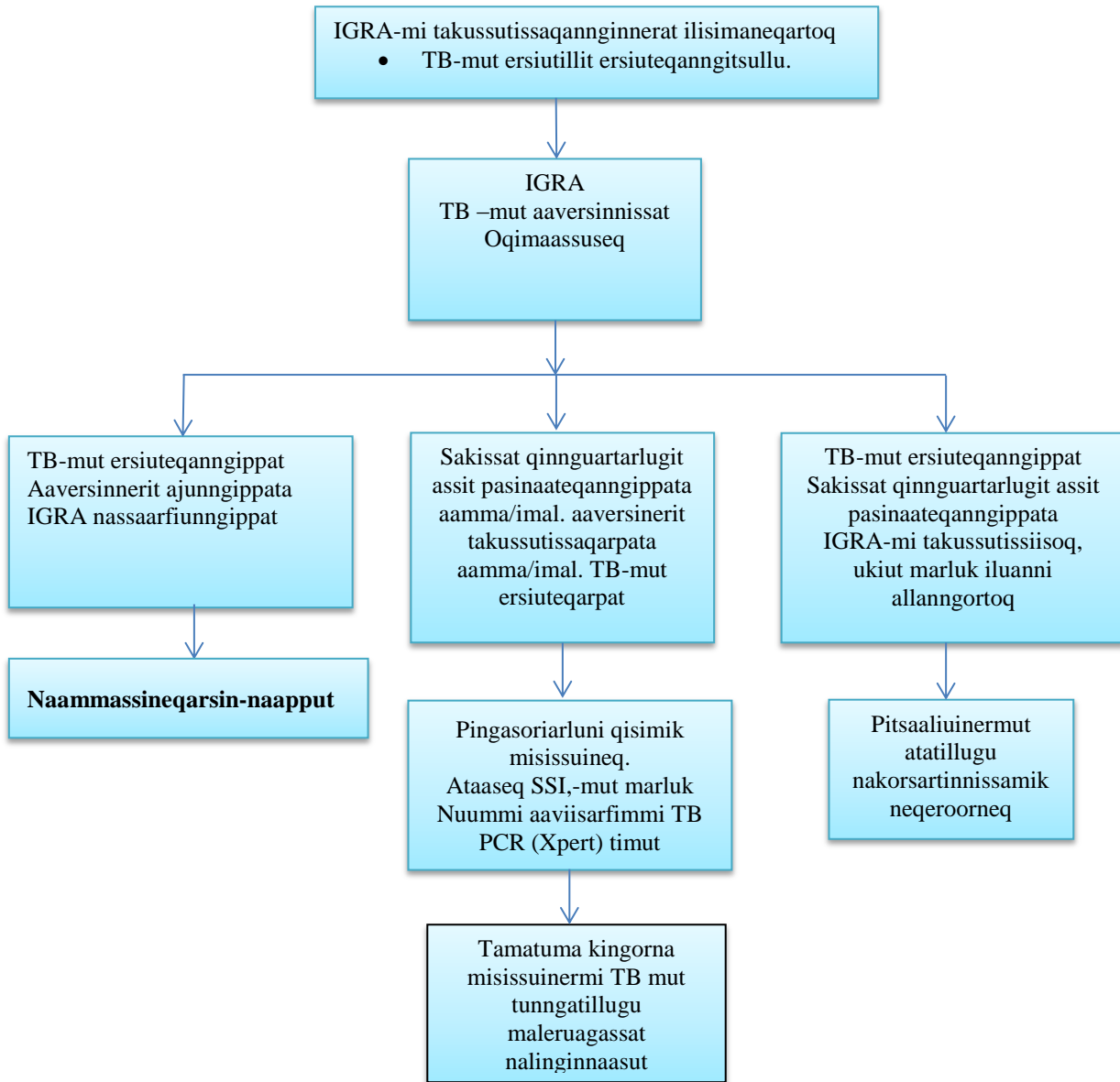
1. Inuit IGRA-mi (QuantiFERON) takussutissaqartutut ilisimaneqartut
2. Inuit IGRA-mi (QuantiFERON) takussutissaqanngitsutut ilisimaneqartut
3. Inuk siornatigut IGRA (QuantiFERON) atorlugu misissorneqanngitsut

4.1. Inuit IGRA-mi (QuantiFERON) takussutissaqartutut ilisimaneqartut

Ilangussaq 4: Nappaateqalernissamut qanittuni TB -mik ersiuteqanngitsumik tuniluuttumillu nappaateqarnermut ukiumoortumik misissuisarneq, - angerlarsimaffeqanngitsut

4.2 Inuit IGRA-mi (QuantiFERON) takussutissaqannginnerat ilisimaneqartoq

Napparsimasoq makku arlaannik ataatsimik arlalinnilluunniit ersiuteqarpata:

Sap. ak. pingasut sinnerlugit quersorneq, sap. ak. marluk qisertalimmik quersorneq, assineq, anemikilliorneq, anersaartornermi ippiorneq, anersaartornermi ippioqqilerneq, Puakkut nuammik nipititseqqinneq (qaammata ataaseq qaangiutinngitsaq), sanigorneq, unnuami anisineq kiaqarnerlu.

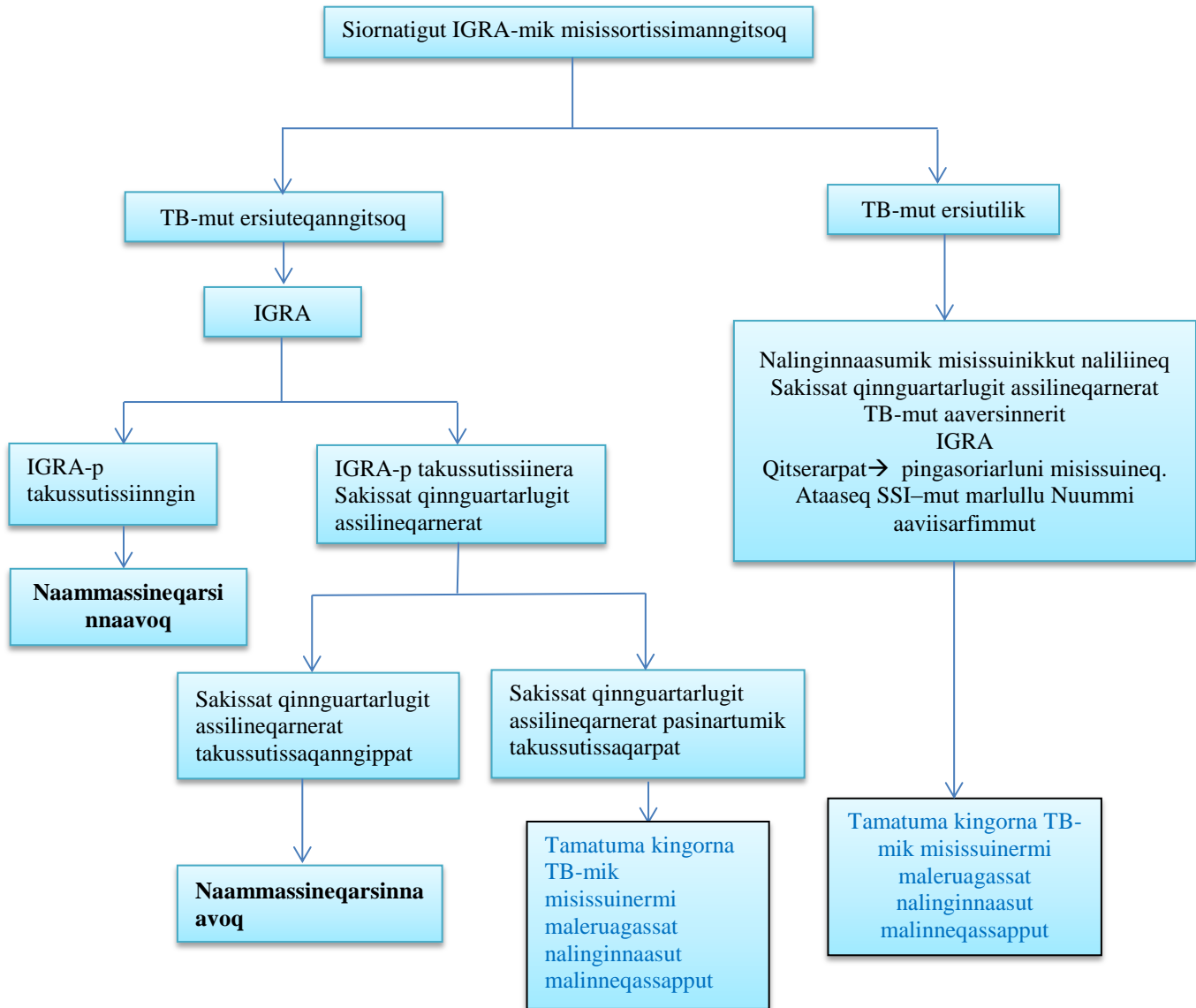
Navianartorsiorlut

Tupatorlut, atornerluisut
sukkortut
65-ileereersimasut

Ilanngussaq 4: Nappaateqalernissamut qanittuni TB -mik ersiuteqanngitsumik tuniluuttumillu nappaateqarnermut ukiumoortumik misissuisarneq, - angerlarsimaffeqanngitsut

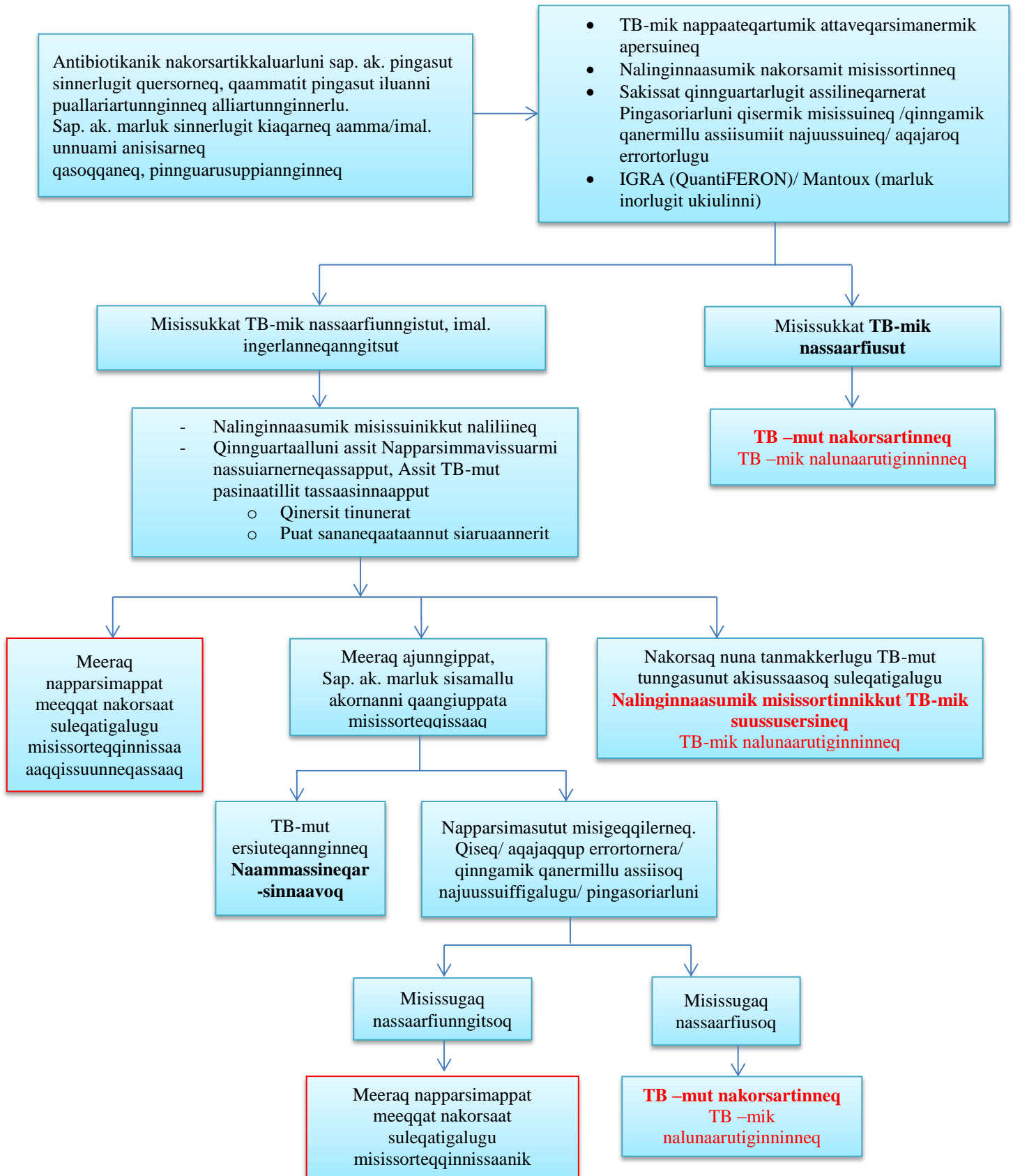
4.3 Inuk siornatigut IGRA-mik (QuantiFERON) aaversinnikkut misissorneqanngitsaq

Napparsimasoq makku arlaannik ataatsimik arlalinnilluunniit ersiuteqarpat:

Sap. ak. pingasut sinnerlugit quersorneq, sap. ak. marluk qisertalimmik quersorneq, assineq, anernikilliorneq, anersaartornermi ippiorneq, anersaartornermi ippioqqilerneq, Puakkut nuammik nipititseqqinneq (qaammat ataaseq qaangiutinnitsoq), sanigorneq, unnuami anisineq kiaqarnerlu.

Ilanngussaq 5: TB-mik suussersiniaanermi meeqqanut inuusuttunullu tunngatillugu maleruagassaq

Oqaatsinut nassuiaatit

DOT: Direct Observed Therapy, tassaavoq peqqinnissakkut sullissisup nakkutigisaanik nakorsaammik iisineq. Tamanna allamut suliakkiunneqarsinnaavoq, Skype-luunniit atorlugu nakkutilliisoqarsinnaalluni.

Nuna tamakkerlugu TB pillugu suleqatigiit: Nakorsartittunut qitiusumik immikkoortortami nakorsaaneq TB-mut tunngasunut akisussaasuusoq nunalu tamakkerlugu peqqissaasoq TB-mik immikkut ilisimasalik.

IGRA: Interferon-Gamma Release Assays, aaversinneq timip nammineq TB-ip tappiorannartuanut akiuunniarneranut ersiutaasumik takussutissarsiniarnermi atorneqartartoq, nunatsinni quanteferon-imik aamma taaneqartartoq.

Index patient: TB-mik nappaatilik tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanerup aallaavigisaa. Tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanerup TB-mik nappaatilik alla qulaarpagu, nappaatilik taanna tunillatsissimasinnaasunik paasiniaanermit nutaami aallaaviusaaq.

Attavigisanik paasiniaaneq: Attavigisanik paasiniaanermit tuniluuttup pinngorfia paasiniaarneqartarpoq inuillu TB-mik nappaatillip ilagisartagai qanittukkut tunillatsissimanermit ersiuteqarnerisut misissorneqarlutik, taamaaliornikkut TB-mik nappaatillit nakorsartinnissamik tunillatsissimasullu nappaammut ersiuteqanngitsut nappatsaaliniarlugit nakorsartinnissaannik neqeroorfigineqarsinnaanngorlugit killilerniarneqartarlutik.

Mantoux test: ammikkut misissuineq, tuberkulintestimik aamma taaneqartartoq. Taanna tappiorannartumik *M. tuberculosis*-imik akoqarpoq ammillu ikianut kapuutigineqareeraangat ammip qaa aseruunnermut ersiutaasunik pullappat uuttorlugu aappillnera ilanngullugu misissorneqassaaq. Inuup TB-mik tunillanneqarsimanera akiuussutissinneqarsimaneraluunniit misissuinerup paasinarsisissavaa.

Siunnerfeqarluni misissuinerit: Paasiniaanerup TB-mik tunillatsissimasumik aallaveqartariaqannginnerat, inuiaqatigiinnili tunillatsissimasinnaasutut nappaateqalersinnaanermullu immikkut navianartorsiortutut suussusersisanut tunngassuteqarnerat, siunnerfeqarluni misissuinerit tunillatsissimasinnaasunillu paasiniaanerit immikkoortutigaat.

Tunillatsissimasinnaasunik paasiniaaneq: Tassaavoq TB –mik nappaateqarneq paasineqarpat ataatsimut iliuuserisassat, taakkunungalugu ilaapput attavigisanik paasiniaaneq pisortat suliffeqarfiutaanni, suliffinni assigisaannilu avatangiisinik misissuineq.

Nappaateqarsinnaanermit misissuisitsineq: Tassaavoq inunnik amerlasuunik/qulit sinnerlugit misissuinerit nassuiarneqartoq. Inunnik nappaateqalerlaanik assigiinngitsunilluunniit patsiseqarlutik Peqqinnissaqarfimmut saaffiginnittanngitsunik nassaarniarnissaq siunertaavoq.

TB pillugu isummorsorfik: Tassaavoq nuna tamakkerlugu TB-pillugu immikkut ilisimasallit tassaasut Nuna tamakkerlugu TB pillugu suleqatigiit Nunatsinnilu Nakorsaaneqarfik. Taanna TB-pillugu paasiniaanermit nakorsaaneqarsinnaanngorsimanerani (MDR TB) atorneqartarpoq.

Xpert test: Xpert MTB/Rif test-ip naalisarneqarnera. Taanna pinngoqaatinik misissuineruvoq (PCR) TB-ip pinngoqqaataanik nassaaraangami takussutissisartartoq. Siuliani ilitersuummi TB dna- test-imik taaneqarsimasoq. Tappiorannartunik toqungasunik uumasunillu immikkoortitsisinnaanngilaq.

Najoqqutarisat

ⁱ Guiding Principles to Reduce Tuberculosis Transmission in the WHO European Region (2018)

ⁱⁱ Nalinginnaasumik atorneqarsinnaasumik misissueriaaseqanngilaq. WHO (2018) Latent tuberculosis infection. Updated and consolidated guideline for programmatic management. The end TB strategy

ⁱⁱⁱ TB-mut tunngatillugu maleruagassiaq april 2013-imeersoq takuuk

^{iv} Nalunaarusiami uani innersuussutit malinneqarput: WHO (2018): Latent tuberculosis infection. Updated and consolidated guideline for programmatic management. The end TB strategi. WHO 2018.

^v Se <http://pro.medicin.dk/>.

^{vi} Guidance for tuberculosis programmes on the management of tuberculosis in children, second edition (2014) WHO

^{vii} Ibid.

^{viii} Ibid.

^{ix} Qanoq iliornissat uani takuuk: <https://www.ssi.dk/Vaccination/Injektionsteknik/Intradermal%20injektion%20mod%20tuberkulose.aspx>

^x Sakkortuumik innersuussutaavoq, misilittakkat qaffasissumik pitsaassusillit: Recommendations for investigating contacts of persons with infectious tuberculosis in low- and middle-income countries. Geneva, World Health Organization, 2012 (WHO/HTM/TB/2012.9)

^{xi} Guidance for national tuberculosis programmes on the management of tuberculosis in children. Second edition. WHO 2014

^{xii} Ibid.

^{xiii} NICE guideline (2016) Tuberculosis, WHO (2012) Recommendation for investigating contacts of persons with infectious Tuberculosis in low and middle income countries. Bureau of Tuberculosis Control. New York City Department of Health and Mental Hygiene (2008): Clinical Policies and protocols; Contact Evaluation and Public Health Management (4th ed.)